

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31.12.2010.

Sarajevo, ožujak 2011.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 31.12.2010. po konačnim nerevidiranim podacima) na temelju izvješća banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I UVOD 1

II. NADZOR BANKOVNOG SUSTAVA 6

- 1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO 6**
- 2. BANKARSKA SUPERVIZIJA 7**
- 3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA 9**

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 11

- 1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA**
  - 1.1. Status, broj i poslovna mreža 11**
  - 1.2. Struktura vlasništva 12**
  - 1.3. Kadrovi 15**
- 2. FINANIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA**
  - 2.1. Bilanca stanja 17**
    - 2.1.1. Obveze 23
    - 2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost 27
    - 2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive 31
  - 2.2. Profitabilnost 40**
  - 2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope 45**
  - 2.4. Likvidnost 48**
  - 2.5. Devizni rizik 54**

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE 57

PRILOZI 59

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora u 2010. godini, kao i u prethodnoj godini bilo je pod snažnim utjecajem ekonomske krize i recesije. Posljedice krize i negativni efekti u bankarskom sektoru Federacije BiH ogledaju se u njegovoj stagnaciji, padu profitabilnosti, rastu nekvalitetne aktive i kredita, dospelih potraživanja, troškova rezervi za kreditne gubitke i pogoršanju drugih ključnih pokazatelja poslovanja banaka. Banke su tijekom 2010. godine i dalje zadržale pojačani fokus na kreditnom riziku i restrukturiranju svojih kreditnih portfelja uz restriktivnije i rigoroznije politike upravljanja kreditnim rizikom, posebno u procesu odobravanja kredita. Iako su u 2010. godini zabilježeni prvi znaci blagog oporavka ekonomskih aktivnosti, očito je da stanje u realnom sektoru još uvijek nezadovoljavajuće i da će ekonomski oporavak biti spor i dugotrajan.

Na kraju 2010. godine u F BiH bankarsku dozvolu imalo je 19 banaka (u pretežno privatnom vlasništvu je 18 banaka, a u pretežno državnom vlasništvu je jedna banka). Broj banaka je manji u odnosu na 31.12.2009. zbog ukidanja bankarske dozvole UNA banci d.d. Bihać 20.12.2010. Privremenu upravu sa 31.12.2010. imale su dvije banke (Hercegovačka banka d.d. Mostar i Poštanska banka BH d.d. Sarajevo). Trend smanjenja broja zaposlenih iz prethodne godine nastavljen je i u 2010. godini, što je jedan od negativnih efekata djelovanja ekonomske krize na bankarski sektor u F BiH. U bankarskom sektoru F BiH sa 31.12.2010. bilo je zaposleno 7.388 radnika.

Bilančna suma bankarskog sektora sa 31.12.2010. iznosila je 15,1 milijardu KM i manja je 1% ili 161 milijun KM u odnosu na prethodnu godinu. Krediti, kao najveća stavka bilance banaka, su u 2010. godini zabilježili blagi rast od 2% i na kraju godine iznosili su 9,98 milijardi KM ili 66,2% od bilančne sume banaka u F BiH. Blagi kreditni rast, posebno u četvrtom kvartalu, može se ocijeniti pozitivnim znakom, jer ukazuje da su kreditne aktivnosti banaka u 2010. godini intenzivirane.

U aktivi novčana sredstava iznose 4,4 milijarde KM (ili 29,5 %) i manja su za 7% ili 339 milijuna KM u odnosu na kraj 2009. godine, većim dijelom zbog otplate dospelih kreditnih obveza. Ograničenu mogućnost davanja novih plasmana i suvišak likvidnosti banke su iskoristile za povećanje investiranja u vrijednosne papire, nastojeći ostvariti veće prihode i time donekle ublažiti pad kamatnih prihoda.

Trend promjena učešća dva najznačajnija izvora financiranja banaka, rast depozita i smanjenje kreditnih obveza (najvećim dijelom prema inozemstvu), nastavljen je i u 2010. godini. Depoziti s učešćem od 74,5% i iznosom od 11,2 milijarde KM najznačajniji su izvor financiranja banaka u F BiH i povećani su za 2% ili 187 milijuna KM u odnosu na kraj 2009. godine. U istom razdoblju kreditne obveze su smanjenje za 21% ili 369 milijuna KM. Navedene promjene u bilančnoj strukturi banaka mogu biti ograničavajući faktor budućeg kreditnog rasta, s obzirom na ročni profil izvora i potrebe za plasmanima s duljim rokovima dospjeća.

Positivni trendovi u segmentu štednih depozita nastavljeni su i u 2010. godini i štednja je sa 31.12.2010. dostigla iznos od 4,97 milijardi KM, što je najviši iznos do sada i za 444 milijuna KM ili 10% je veći od nivoa štednje sa 30.09.2008. godine, koji je neposredno pred krizu bio do tada najveći iznos.

Neto kapital je, kao i regulatorni, ostao na skoro na istom nivou kao prethodne godine i sa 31.12.2010. godine iznosi dvije milijarde KM. Koeficijent adekvatnosti kapitala, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, iznosio je na nivou bankarskog sektora 16,2%, što je za 0,1 procentni poen više nego na kraju 2009. godine.

Na nivou bankovnog sustava F BiH u 2010. godini zabilježen je gubitak u iznosu od 103 milijuna KM. Pozitivan finansijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 55 milijuna KM, dok je pet banaka iskazalo gubitak u iznosu od 157,9 milijuna KM. Osnovni razlog ovako lošeg finansijskog rezultata je prvenstveno utjecaj izuzetno visokog gubitka kod jedne banke, te pogoršanje profitabilnosti gotovo svih banaka zbog porasta troškova rezervi za kreditne gubitke, te pad kamatnih i sličnih prihoda.

Na kraju se može zaključiti da je 2010. godinu obilježila stagnacija bankovnog sustava, blagi pad aktive i neznatan rast kreditnih aktivnosti, uz pogoršanje pokazatelja kvaliteta aktive koji su imali značajni negativan utjecaj na profitabilnost čitavog sustava.

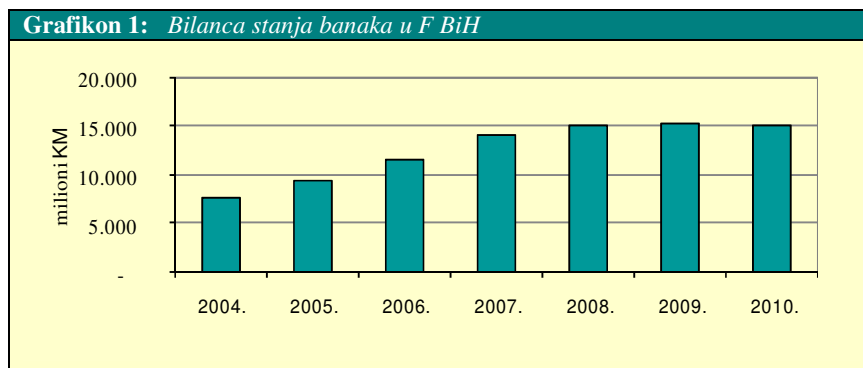
• **Rast i razvoj bankarskog sektora i struktura prema vlasništvu:** U sljedećoj tablici daje se pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

Tablica1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka			
	Državne banke	Privatne banke	U K U P N O
31.12.2005.	6	18	24
Promjene u 2006.godini:			
-oduzete dozvole	-1		-1
- nove dozvole		+1	+1
-spajanje/pripajanje		-1	-1
31.12.2006.	5	18	23
Promjene u 2007.godini:			
-spajanje/pripajanje		-1	-1
- izmjena vlasničke str.	-2	+2	
31.12.2007.	3	19	22
Promjene u 2008.godini			
-spajanje/pripajanje		-1	-1
- oduzete dozvole ¹	-1		-1
31.12.2008.	2	18	20
U 2009. godini nije bilo promjena			
31.12.2009.	2	18	20
Promjene u 2010. godini			
-oduzete dozvole	-1	18	19
31.12.2010.	1	18	19

Bilanca stanja

Kao posljedica globalne ekonomske i finansijske krize i negativnih efekata na ukupnu ekonomiju, bankarski sektor za 2010. godinu karakterizira stagnacija, odnosno minimalan pad bilančne sume i blagi rast kreditnih aktivnosti. Aktiva banaka ostvarila je neznatan pad od 1% ili 161 milijun KM i dostigla iznos od 15,1 milijardu KM. Tijekom posljednjih šest godina, odnosno u razdoblju od početka 2005. do kraja 2010. godine, bilančna suma sustava povećana je dva puta.

¹ Razvojna banka F BiH od 1.7.2008. postaje pravni sljednik Investicijske banke F BiH d.d. Sarajevo.

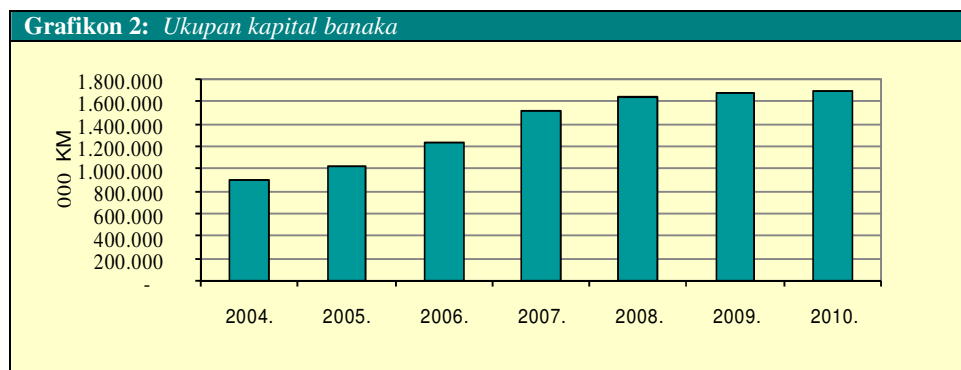
Minimalan pad bilančne sume od samo 1% u odnosu na 2010. godinu rezultat je smanjenja u izvorima uzetih kredita za 21% ili 369 milijuna KM, dok su povećani depoziti za 2% ili 187 milijuna KM i kapital za 1% ili 19 milijuna KM.

U aktivi banaka s učešćem od 66,2% najznačajnija stavka su kreditni plasmani koji su u 2010. godini povećani za 2% ili 185 milijuna KM i iznose 10 milijardi KM. Najveće promjene se odnose na dva dominantna sektora. Krediti privatnim poduzećima, povećani su za 3% ili 119 milijuna KM, iznosili su 4,82 milijarde KM što je učešće od 48,2%, dok su krediti stanovništvu smanjeni za 1% ili 32 milijuna KM, iznosili su 4,73 milijarde i učešćem od 47,4%.

Novčana sredstava smanjena su za 7% ili 339 milijuna KM, najvećim dijelom zbog servisiranja dospjelih kreditnih obveza, te manjim dijelom daljeg investiranja u vrijednosne papire i blagog rasta kreditnog portfelja, i iznosila su 4,4 milijarde KM, što je učešće od 29,5% u aktivi.

Depoziti su, s učešćem od 74,5% i iznosom od 11,2 milijarde KM, i dalje najznačajniji izvor za financiranje banaka u FBiH.

Ukupan kapital banaka iznosio je 1,7 milijardi KM (dionički 1,17 milijardi KM) i veći je za 1%. Navedeni rast kapitala najvećim dijelom je iz osnova priljeva novog, svježeg kapitala – dokapitalizacije kod tri banke u iznosu od 122 milijuna KM, što je dobrim dijelom amortiziralo gubitak koji je ostvaren u poslovanju banaka u 2010. godini.

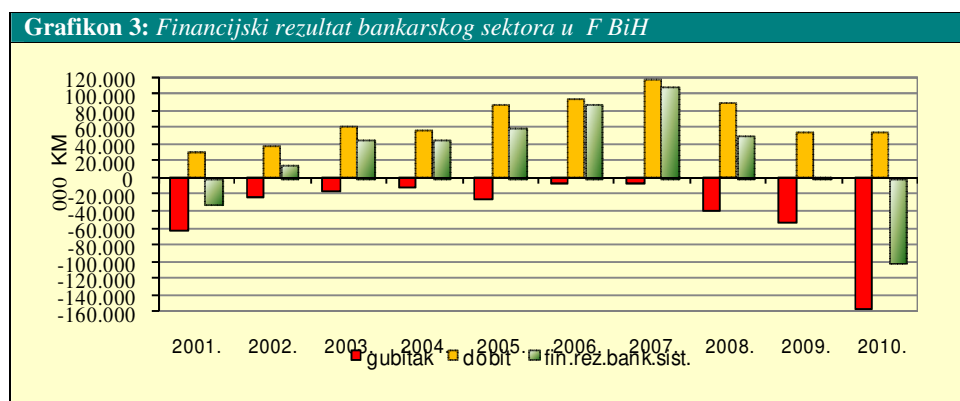
Račun dobiti i gubitka

Nakon 2001. godine kada je na razini sustava ostvaren gubitak u iznosu od 33 milijuna KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja, koji je zbog širenja globalne ekonomske i financijske krize u 2008. godini zaustavljen, tako da je zabilježen značajan pad profitabilnosti ukupnog bankovnog sustava u Federaciji BiH. U 2010. godini, kao posljedica negativnog utjecaja krize pad profitabilnosti je još izraženiji.

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka za 2010. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su negativan financijski rezultat-gubitak u iznosu od 103 milijuna KM, što je najveći gubitak ostvaren do sada u bankarskom sektoru u F BiH.

Positivan financijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 55 milijuna KM, što je za 2% ili 1,2 milijuna KM manje nego u 2009. godini (13 banaka), dok je pet banaka iskazalo gubitak u iznosu od 157,9 milijuna KM, što je trostruko ili 105 milijuna KM više nego prethodne godine.

Razlog pogoršanja profitabilnosti ukupnog sektora u 2010 godini je, s jedne strane, visok rast troškova rezervi za kreditne gubitke zbog pogoršanja kvalitete aktive, a s druge strane, nizak kreditni rast generirao je skromno povećanje ukupnog prihoda, koji je kod nekoliko banaka bio nedovoljan da pokrije visoke nekamatne troškove, a kod preostalih banaka, nakon pokrića svih troškova, ostvarena dobit nije na zadovoljavajućoj razini.

Ukupan prihod u 2010. godini iznosio je 859 milijuna KM i za 5% ili 43 milijuna je veći nego u 2009. godini, neto kamatni prihod iznosio je 531 milijun KM, s niskom stopom rasta od 2% ili devet milijuna KM, kao posljedicom većeg smanjenja kamatnih rashoda (za 18% ili 71 milijun KM) od smanjenja kamatnih prihoda (za 7% ili 62 milijuna KM), a u strukturi ukupnog prihoda učešće neto kamatnog prihoda je neznatno smanjeno sa 64% na 62%. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su umjeren rast od 12% ili 35 milijuna KM i povećanje učešća sa 36% na 38%. Na strani rashoda, troškovi rezervi za kreditne gubitke povećani su za 63% ili 148 milijuna KM i iznose visokih 386 milijuna KM (čak 44,9% ukupnog prihoda), zbog čega su i ukupni nekamatni rashodi imali značajan rast od 18% ili 144 milijuna KM, odnosno ostvareni su u iznosu od 954 milijuna KM.

• **Vlasnička struktura:** Na kraju 2010. godine vlasnička struktura banaka u Federaciji BiH je bila sljedeća: jedna banka u pretežno državnom vlasništvu, a od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu sedam banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 11 banaka u većinskom stranom vlasništvu. Prema kriteriju zemlje porijekla vlasnika-dioničara, odnosno kriteriju direktno ili indirektno većinsko vlasništvo preko članica iz grupe, na kraju 2010. godine najveće je učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije (57,3%), slijede talijanske banke (16,7%), dok ostale zemlje imaju učešća manja od 6,6%.

U 2010. godini došlo je i do manjih promjena učešća državnog, stranog i privatnog domaćeg (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je sa 31.12.2010. iznosio 1.173 milijuna KM. Učešće državnog kapitala od 3,6% ostalo je isto. Strani kapital nominalno je smanjen za 7,6 milijuna KM, odnosno na 968 milijuna KM, a učešće sa 83,3% na 82,5%. Privatni kapital (rezidenata) povećan je za 9,7 milijuna KM, iznosio je 163 milijuna KM, a učešće u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je sa 13,1% na 13,9%.

• **Koncentracije i konkurencija:** Što se tiče situacije i dešavanja na bankarskom tržištu Federacije BiH, gdje u borbi za klijente i veći tržišni udio banke ulaze u akvizicije i integracijske procese kroz pripajanja, po završetku tih procesa u sustavu će, prema ocjeni finansijskih stručnjaka, ostati do 15 jakih banaka. Naime, šest do sedam velikih banaka u stranom vlasništvu kontrolirat će 90% tržišta, kojim već sada suvereno vladaju, dok će se manje banke profilirati kao banke lokalnog i/ili regionalnog karaktera.

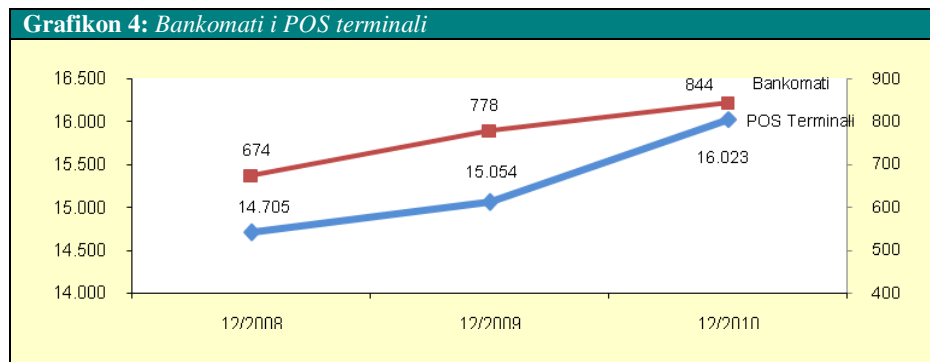
Kod četiri banke, koje i dalje imaju dominantno učešće od 69,7% (na kraju 2009. godine 72,7%), aktiva je u rasponu od 1,3 milijarde KM do 3,7 milijardi KM. Najveći broj banaka (12) je s aktivom manjom od 500 milijuna KM i s tržišnim učešćem od 13,6%, od toga tri imaju aktivu manju od 100 milijuna KM i neznatno učešće od 1,3%. Tri banke su s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM i učešćem od 16,7%.

Jedan od pokazatelja koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa² (dalje: CR), koja pokazuje ukupno tržišno učešće najvećih institucija u sustavu. CR5 je pokazatelj učešća aktive pet najvećih banaka i na kraju 2010. godine u bankovnom sustavu u Federaciji BiH iznosio je 75,8% (2009. godine 78%), ali ipak je evidentna dominacija dvije najveće banke u sustavu koje „drže“ 49% tržišta.

U tržišnoj „utakmici“ banke koriste različite instrumente, od politike kamatnih stopa, unapređenja organizacije, kadrovskog jačanja, jakog marketinškog nastupa, do širenja poslovne mreže, finansijske podrške "majke" ili članica iz grupacije.

Kartično poslovanje u većini banaka u Federaciji BiH je značajna poslovna aktivnost, prvenstveno kreditnog karaktera, a reflektira se kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje opsega bezgotovinskog plaćanja.

Tijekom 2010. godine instalirano je 66 novih bankomata, a na kraju godine njihov broj iznosio je 844. Broj POS terminala također je povećan i to za 969, tako da je na kraju 2010. godine na 16.023 POS terminala bilo moguće plaćati robu karticama.

² Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

II. NADZOR BANKOVNOG SUSTAVA

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovici 1996. godine i njezin rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankovnog sustava, tržišno orijentiranog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka.

Zakonom o Agenciji utvrđeni su njezini osnovni zadaci koji se, u najkraćem, odnose na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje regulatornih podzakonskih akata, nadziranje rada banaka, mikrokreditnih organizacija i leasing društava i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom, što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 14 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih dužnosnika, dostigla visoku razinu profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz brojne edukacije u zemlji i inozemstvu.

FBA je i u protekloj godini uspješno djelovala da banke u Federaciji BiH što kvalitetnije upravljaju naročito kreditnim rizikom, a banke to čine u visokoj mjeri poštujući propisane minimalne kriterije opreza, ali i vodeći računa o interesima svih „stakeholdera“, uključujući i svoje financijsko „zdravlje“.

S osnovnim ciljem da zaštiti interese deponenata, FBA je u razdoblju od svog osnivanja do kraja 2010. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije i pokretanje stečaja) u 27 banaka. Po nalogu Visokog predstavnika za BiH, privremena uprava je uvedena u jednu banku. Mjere privremene uprave vođene su u 25 banaka.

Od 27 banaka u kojima su poduzete mjere, postupak je okončan u 14 banaka, a na dan 31.12.2010. pod mjerama se nalazi 13 banaka.

Od 27 banaka u kojima su uvedene mjere:

- u osam banaka je pokrenut stečajni postupak kod nadležnih sudova;
- u deset banaka je pokrenut likvidacijski postupak. Likvidacijski postupak je okončan u šest banaka (u četiri banke su isplaćene sve obveze prema povjeriteljima i dioničarima, a dvije banke su prodane);
- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- tri banke su sanirane i nastavile s radom. Jedna banka je dokapitalizirana i privatizirana, druga je dokapitalizirana, a u trećoj je riješen status banke, izabrani su organi upravljanja i banka je nastavila s radom;
- u dvije banke postupak privremene uprave je u tijeku.

2. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i financijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih načela za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati da bi supervizorski sustav u bankarstvu bio efikasan. Ova načela su revidirana i objavljena u novoj formi u 2006. godini. Ovom revizijom Bazelski komitet je osnovne principe aktualizirao, učinio jasnijim i konzistentnijim, dodatno razvio neke već

postojeće i ugradio nove, i generalno izvršio njihovo približavanje novom međunarodnom kapitalnom okviru za banke – Bazelu II.

Načela su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uvjeti ili regulirali rizici u financijskim sustavima pojedinih zemalja. Načela se odnose na preduvjete za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlasti supervizora i prekogranično bankarstvo.

Općeprihvaćena međunarodna načela, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje Agencija sveobuhvatno i dosljedno primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktualnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga Agencije za pripremu i aktiviranje raspoloživih obrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim bankarskim sustavima, naročito pogođenim krizom.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti Agencija je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa Agencije i svih općeprihvaćenih načela i praksi za njihov oprezan i uspješan rad, naročito u uvjetima sveprisutne recesije. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora Agencije bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najvišu moguću razinu u upravljanju kreditnim rizikom koji je još uvijek dominantan u našem okruženju i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom. Uz sve ovo Agencija je kontinuirano poticala banke, naročito one koje dominiraju sustavom, za jačanje njihovih financijskih potencijala i putem dodatne specijalne podrške njihovih roditeljskih stranih banaka.

Bankarska supervizija - on site i off site kontrola banaka radila je po planu i programu rada za 2010. godinu. Svim kontroliranim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdani su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge Agencije uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretan, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj dalje unapređenje kvalitete poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Agencija je s Međunarodnim monetarnim fondom, Centralnom bankom BiH i Agencijom za bankarstvo Republike Srpske u 2010. godini nastavila i intenzivirala, uz pokretanje intenzivnih konkretnih analitičkih aktivnosti, rad na razvijanju sposobnosti za prikupljanje i analizu „Pokazatelja financijskog zdravlja“ kao jednog od preduvjeta za jačanje i veću efikasnost nadzora nad ukupnim financijskim, a ne samo bankarskim sektorom, a nastavljeno je i s razvojem metodologije i primjenom „stres testova“ za kreditni rizik i utjecaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova.

Agencija je tijekom 2010. godine izvršila izmjene i dopune regulative u cilju usklađivanja sa Zakonom o računovodstvu i pratećim propisima i obvezama banaka da financijska izvješća sastavljaju sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja (MSFI).

U 2008. godini je započeo USAID-ov projekt tehničke pomoći financijskom sektoru Bosne i Hercegovine pod nazivom „Partnerstvo za unapređenje ekonomskih reformi“ (Partnership for Advancing Reforms in Economy – „PARE“). U 2010. godini u skladu sa Strategijom Agencije za uvođenje „Međunarodnog sporazuma o mjeranju kapitala i standardima kapitala“ – Bazel II i

akcijskim planom, Agencija je provela aktivnosti većeg dijela 1. faze spomenute Strategije, pripremljen je i određen broj radnih verzija nacrtu budućih propisa kojima će se regulirati upravljanje s tri osnovna bankarska rizika (kreditni, tržišni i operativni) kao i uvodni koraci za pripremu kreacije supervizorskog pristupa koji će obuhvatiti širi spektar opreznosnih instrumenata kao bitne dopune uspješnom upravljanju spomenutim rizicima.

Kao ravnopravna članica Agencija je učestvovala u svim aktivnostima koje je provela Grupa bankarskih supervizora Centralne i Istočne Europe (Banking Supervisors Central and Eastern Europe – „BSCEE“) koju čine supervizorske institucije iz 20 zemalja u tranziciji i Austrije koja je pod specijalnim patronatom Bazelskog komiteta za superviziju banaka.

Sukladno zahtjevima Načela 25 s liste „Osnovnih načela za efikasnu superviziju banaka“ koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2010. godine Agencija je zajedno s Centralnom bankom BiH i Agencijom za bankarstvo Republike Srpske potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja Jugoistočne Europe i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunjske, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Cipra i Sporazume o uzajamnoj suradnji s nadležnim supervizorskim organima Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Srbije, Crne Gore i Republike Turske. MoU-om se pobliže definiraju: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana suradnja te ostale odredbe.

U 2010. godini Agencija je ostvarila suradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Također, realizirani su posebni oblici konkretne radne suradnje sa supervizorskim institucijama putem tzv. „koledža“ i redovne razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“ odnosno supsidijara.

Tijekom 2010. godine Agencija je aktivno sudjelovala i u realizaciji programa „Jačanja makro- i mikro-prudencijalne supervizije u zemljama kandidatima za EU članstvo i zemljama potencijalnim kandidatima za članstvo u EU“. Program je kreiran od strane Europske središnje banke i 13 nacionalnih središnjih banaka Eurosustava. Program uključuje zajedničke aktivnosti Centralne banke BiH, Agencije za bankarstvo RS i Agencije za bankarstvo F BiH, u suradnji s regulatornim institucijama 7 zemalja kandidata za EU članstvo i potencijalnih kandidata za članstvo u EU (pored BiH u projektu sudjeluju: Albanija, Crna Gora, Hrvatska, Kosovo, Makedonija, Srbija, Turska).

Sukladno odluci Parlamenta Federacije BiH iz 2006. godine i kasnijeg „CARDS Programa“ koji su pripremili eksperti Europske središnje banke i grupe europskih središnjih banaka, Agencija je i u 2010. godini u svim prilikama pružala podršku ideji za objedinjavanje supervizije banaka na državnoj razini, jer je prepoznala da, uz mnogobrojne pragmatične razloge, uz ovakvu uspostavu nadzora nad glavnim segmentom financijskog sustava put u Europsku uniju nije moguć. I europski eksperti su potvrdili da je: „bankarska supervizija zaista organizirana na državnoj razini u europskim zemljama, bilo pod pokroviteljstvom centralne banke ili izvan nje“ i da: „... članstvo u Europsku uniju podrazumijeva uspostavu jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji“.

Sve agresivnija globalizacija i razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih načela, pravila i standarda, ali i aktualne bolne refleksije globalne financijske i ekonomske krize koja je „očitala“ brojne lekcije svemu i svakom na koga su utjecale, pokazali su da osobito supervizori banaka moraju stalno biti u tijeku i kontinuirano razvijati svoja znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u vršenju svoje misije. Iz svih takvih razloga, kao i iz razloga zapošljavanja novih, osobito mladih, kadrova, Agencija je i u 2010.

godini vodila računa o tim potrebama i samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalificiranih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih zaposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inozemstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

Ocjena bankarskog sektora za 2010. godinu u ovom segmentu temelji se na ocjenama banaka koje su rezultat izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja banaka sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, kontrola izvršenja danih naloga i analizi izvješća koje banke dostavljaju FBA.

1. Stanje banaka

U kontrolama usklađenosti poslovanja, kontrolama izvršenja danih naloga i ciljanim kontrolama te na temelju izvješća koje su banke dostavile Agenciji, utvrđeno je da ne postoje razlozi za posebnu supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i financiranja terorizma. Kvaliteta upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i financiranja terorizma (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivi i depozitima), u bankarskom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine, iako je poprimio opadajući trend, još uvijek je zadovoljavajući. Naime, u 10 kontrola usklađenosti poslovanja banaka sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, kvaliteta upravljanja rizikom je bio zadovoljavajući kod 5 banaka, na granici zadovoljavajućeg u 3 banke i slab u 2 banke. Od 41 danog naloga, koji su bili predmetom kontrole u kontrolama izvršenja naloga, banke su izvršile 16 naloga. U ostalim slučajevima su poduzele aktivnosti na izvršenju naloga i djelomično izvršile 20 danih naloga. Međutim, i pored poduzetih mjera 5 naloga nije izvršeno. Kvantiteta rizika se zadržala u granicama umjerenog. Dodatni razlog za ovakvu supervizorsku ocjenu je i ocjena ostvarenog napretka usklađenosti zakonodavstva Bosne i Hercegovine sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma koju je izvršio MONEYVAL komitet Vijeća Europe u decembru 2010. godine. Naime, u Izvješću ovoga Komiteta navedeno je da se iz dostavljenog izvješća Bosne i Hercegovine nije moguće ocijeniti napredak u odnosu na posljednju procjenu usklađenosti zbog čega će Bosna i Hercegovina morati podnijeti novo izvješće o napretku koji će se razmatrati u travnju 2011. godine.

1.1 Politika o prihvatljivosti klijenta: Banke su ustrojile posebne registre profila klijenta. Izvjestan problem u funkcioniranju ovih registara predstavlja ažuriranje podataka za klijente koje banke razvrstavaju u najrizičnije grupe. Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku.

1.2 Politika o identifikaciji klijenta: Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda «upoznaj svog klijenta». Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa s klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se dokumentira uspostava tih odnosa kod već uspostavljenih poslovnih odnosa.

Pored problema ažuriranja ove dokumentacije prisutan je i problem identifikacije izvora sredstava koja klijentima služe za izvršenje transakcija kojima se vrši plaćanje anuiteta po danim kreditima i dokumentiranja obavljanja ove identifikacije.

1.3 Politika o stalnom praćenju računa i transakcija: Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na temelju primjene načela «upoznaj svog klijenta»

definirale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacijske sustave koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija. Međutim, u slučajevima postojanja sumnje na pranje novca i financiranje terorizma, definirani limiti manje su služili preventivnom, a više naknadnom praćenju računa i transakcija. Naime, problemi postoje u praćenju transakcija kojima se plaćaju anuiteti po kreditima i izravna su posljedica neidentificiranja izvora sredstava koja se koriste u svrhu plaćanja anuiteta.

1.4 Politika o upravljanju rizikom od pranja novca i financiranja terorizma: Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvješćivanja, kako eksterne, tako i interne.

Izvješćivanje: Banke su u 2010. godini izvijestile 303.542 transakcije, što je 0,42 % ukupno obavljenih transakcija u bankovnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine (70.938.797 obavljenih transakcija po podacima banaka) u vrijednosti od 11.364.176 h/KM, što čini 8,50% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankovnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine (133.426.795 h/KM po podacima banaka). Broj izviještenih transfera u 2010. godini je smanjen za 0,10% u odnosu na prethodnu godinu, dok je njihova vrijednost porasla za 2,68%.

U narednoj tablici daje se usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera, po načinu izvješćivanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka):

Vrijednost transfera u 000 KM

Tablica 2: Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2009.		Transferi u 2010.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno izviješteni transferi (2+3+4)	303.822	11.067.457	303.542	11.364.176	99,90	102,68
2.	Transferi izviješteni prije izvršenja	32	28.646	11	7.360	34,37	25,70
3.	Transferi izviješteni u roku od 3 dana	303.637	11.030.046	303.352	11.341.940	99,90	102,82
4.	Transferi izviješteni poslije roka od 3 dana	153	8.765	179	14.876	117,00	169,72

U strukturi izviještenih transfera primjetno je smanjenje broja (34,37%) u odnosu na prethodnu godinu i vrijednosti (25,70%) izviještenih transfera prije njihovog izvršenja. Ovo upućuje na izvođenje zaključka da je preventivno djelovanje banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti poprimilo opadajući trend, jer su broj (117%) i vrijednost (169,72%) transfera izviještenih po proteku propisanog roka za izvješćivanje porasli u odnosu na prethodnu godinu. Podatak o broju i vrijednosti transfera izviještenih po proteku propisanog roka ukazuje na postojanje korektivnog djelovanja (naknadno praćenje transakcija i poslovnih aktivnosti klijenata). Broj i vrijednost transfera izviještenih u propisanom roku ima isti trend kao i broj i vrijednost ukupno izviještenih transfera.

Sumnjive transakcije: Banke su u izvješćima 49 transfera označile kao sumnjive i svi se odnose na pranje novca. Nije bilo izviještenih transfera zbog sumnji na financiranje terorističkih aktivnosti. Broj sumnjivih transfera je manji za 43% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijednost ovih transfera iznosi 16.494 h/KM, što je za 55,30% manje u odnosu na prethodnu godinu.

U narednoj tablici se daje usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera, po načinu izvješćivanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka):

Vrijednost transfera u 000 KM

Tablica 3: Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera							
R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2009.		Transferi u 2010.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8(6/4)
1.	Ukupno izviješteni transferi	86	36.895	49	16.494	57,00	44,70
2.	Transferi izviješteni prije izvršenja	32	28.646	9	7.144	28,00	25,00
3.	Transferi izviješteni u roku od 3 dana	42	6.287	20	2.232	47,60	35,50
4.	Transferi izviješteni poslije roka od 3 dana	12	1.960	20	7.118	166,60	363,00

Struktura izviještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izviještenih transfera, potvrđuje ranije dane konstatacije. Naime, uočljiv je značajan pad broja (28%) i vrijednosti (25%) sumnjivih transfera izviještenih prije njihovog izvršenja u odnosu na prethodnu godinu. Ovo dodatno znači da je preventivno djelovanje banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti izostalo i da načelo „upoznaj svog klijenta“ i definirani limiti transakcija nisu korišteni za prepoznavanje je li neka transakcija povezana s pranjem novca i financiranjem terorizma. Povećanje broja (166,60%) u odnosu na prethodnu godinu i vrijednosti (363,00%) transfera izviještenih po proteku roka za izvješćivanje, ukazuju da su se banke više bavile naknadnim praćenjem transakcija i aktivnosti klijenata. Smanjenje broja (47,60%) i vrijednosti (35,50%) transfera koji su izviješteni u razdoblju od tri dana, dodatno pogoršava ovu činjenicu, jer se naknadno praćenje sve manje odvija u razdoblju od tri dana, a sve više u po proteku duljeg vremenskog razdoblja od momenta izvršenja transakcija.

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31.12.2010. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 19 banaka. Broj banaka je manji u odnosu na 31.12.2009. zbog ukidanja bankarske dozvole UNA banci d.d. Bihać 20.12.2010. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH, Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d., Sarajevo, od 1.7.2008.

Privremenu upravu sa 31.12.2010. imale su dvije banke (Hercegovačka banka d.d. Mostar i Poštanska banka BH d.d. Sarajevo).

Banke su i u 2010. godini nastavile sa širenjem mreže svojih organizacijskih dijelova, ali u znatno manjem opsegu. Osnovana su samo tri nova organizacijska dijela. Istodobno, neke banke su i zatvarale organizacijske dijelove, odnosno vršile su reorganizaciju pa i spajanje svojih organizacijskih dijelova u cilju racionalizacije troškova, tako da sa 31.12.2010. banke iz Federacije BiH imaju ukupno 600 organizacijskih dijelova. U odnosu na 31.12.2009. kada su banke imale 635 organizacionih dijelova, navedeno predstavlja pad od 5,5%.

Sa 31.12.2010. sedam banaka iz Federacije BiH imalo je 54 organizacijska dijela u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imalo je 23 organizaciona dijela u Federaciji, a povećanje od 10 organizacijskih dijelova ili 76,9% nastalo je nakon preuzimanja UNA banke d.d. Bihać od strane Balkan Investment Bank a.d. Banja Luka.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 31.12.2010. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

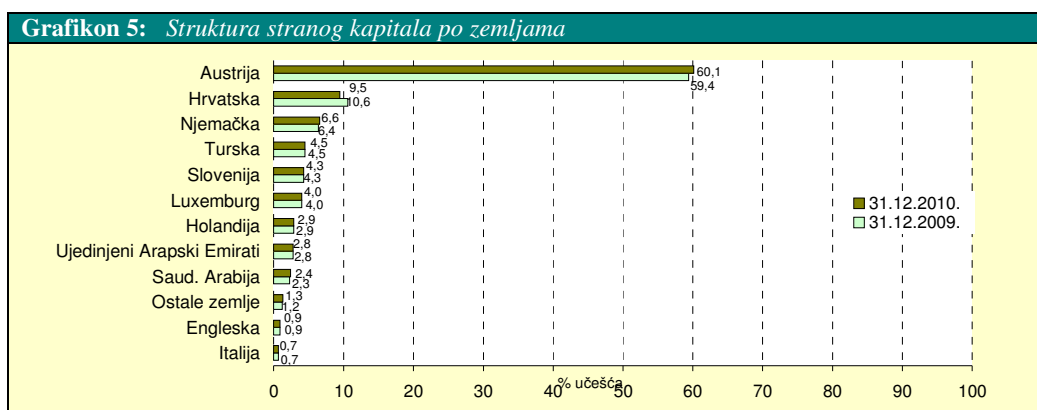
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama³ sa 31.12.2010. ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama⁴ je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (94,7%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu⁵ 1 banka (5,3%)

Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, sedam banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 11 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31.12.2010. stanje je gotovo isto kao i na kraju 2009. godine: u vlasništvu dioničara iz Austrije bilo je 60,1% stranog kapitala, na dioničare iz Hrvatske odnosi se 9,5% stranog kapitala, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 7%.

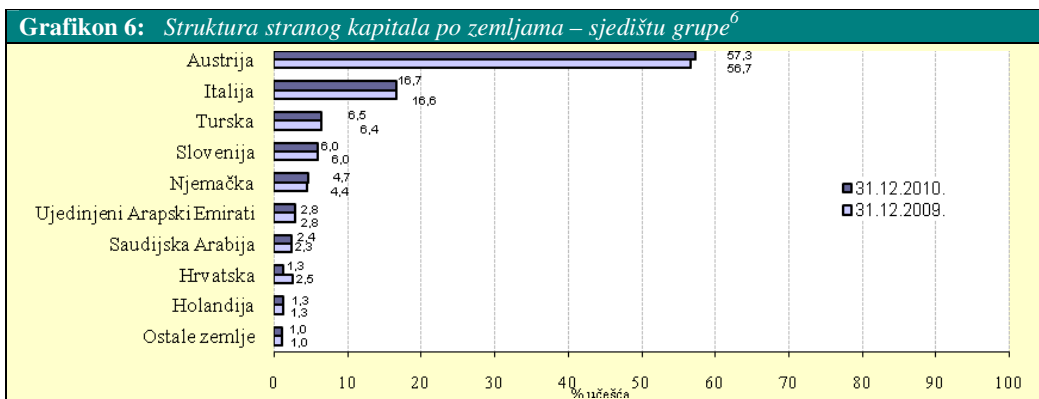

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje sa 31. 12. 2010. je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2009. godine: bankarske grupe i banke iz Austrije s učešćem od 57,3%, slijede talijanske banke s učešćem od 16,7%, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 6,5%.

³ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

⁴ Na temelju dobivenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 31.12.2010.

⁵ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

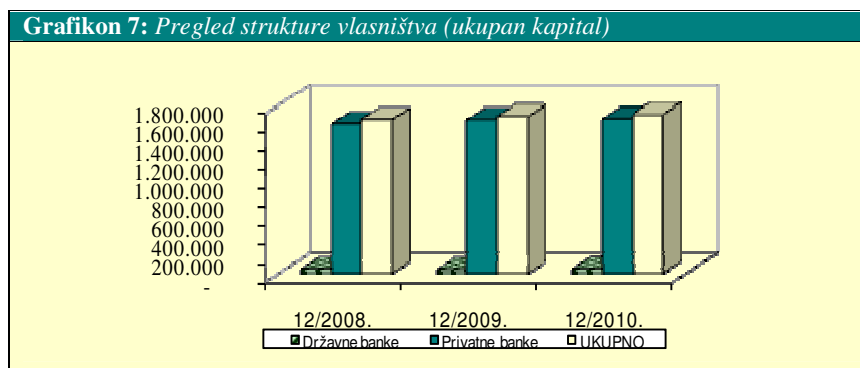

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁷.

- u 000 KM-

Tablica 4: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	42.593	3%	41.736	2%	46.586	3%	98	112
Privatne banke	1.594.261	97%	1.635.962	98%	1.650.039	97%	103	101
U K U P N O	1.636.854	100%	1.677.698	100%	1.696.625	100%	102	101

Promatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

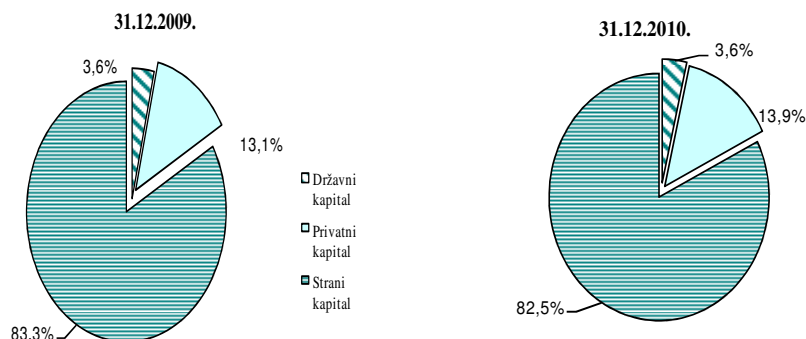
Tablica 5: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	46.100	4,1	41.860	3,6	41.860	3,6	91	100
Privatni kapital (rezidenti)	142.469	12,8	153.365	13,1	163.074	13,9	108	106
Strani kapital (nerezidenti)	929.447	83,1	975.943	83,3	968.363	82,5	105	99
U K U P N O	1.118.016	100,0	1.171.168	100,0	1.173.297	100,0	105	100

⁶ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁷ Iz bilance stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisiono ažio, neraspoređena dobit i rezerve i ostali kapital (financijski rezultat tekućeg razdoblja).

Grafikon 8: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u 2010. godini je povećan za 2,1 milijun KM u odnosu na 2009. godinu. Struktura dioničkog kapitala je neznatno promijenjena: privatni kapital (rezidenti) povećan je za 9,7 milijuna KM, a privatni kapital (nerezidenti) je smanjen za 7,6 milijuna KM.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udjel državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31.12.2010. iznosi 3,6 % i isti je kao i 31.12.2009.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 13,9% je za 0,8 postotnih poena veće u odnosu na kraj 2009. godine. Nominalno povećanje od 9,7 milijuna KM odnosi se na povećanje u jednoj banci u neto iznosu od 12,4 milijuna KM (dokapitalizacija od 15,2 milijuna KM i smanjenje od 2,8 milijuna KM zbog pokrića gubitaka iz ranijeg razdoblja), smanjenje po osnovi prometa s nerezidentima u četiri banke u neto iznosu od 2,2 milijuna KM i smanjenje zbog povlačenja vlastitih dionica u jednoj banci u iznosu od 0,5 milijuna KM.

Učešće stranog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu smanjeno je za 0,8 postotnih poena u odnosu na 31.12.2009.. U apsolutnom iznosu došlo je do smanjenja za 7,6 milijuna KM.

Ovo smanjenje odnosi se na: smanjenje u iznosu od 11,8 milijuna KM zbog 50%-tnog smanjenja nominalne vrijednosti dionica kod jedne banke zbog pokrića gubitaka iz ranijeg razdoblja, na povećanje u prometu s rezidentima kod četiri banke u neto iznosu od 2,2 milijuna KM, te na dokapitalizaciju u jednoj banci u iznosu dva milijuna KM.

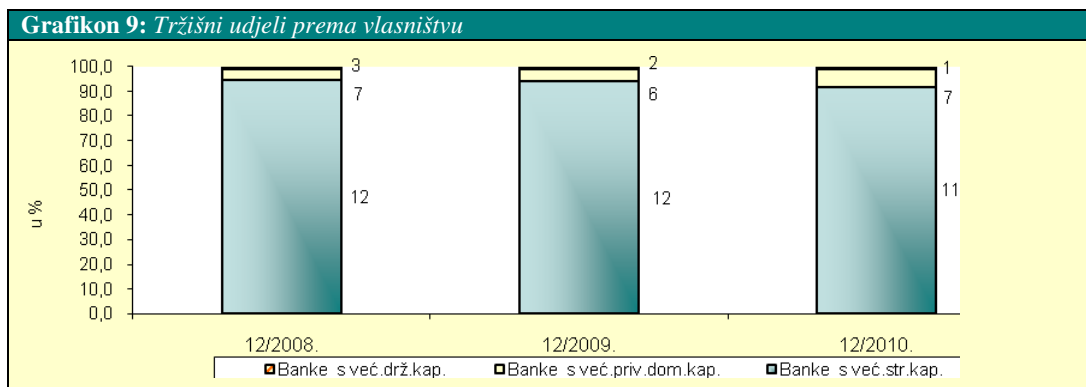
Tržišni udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 31.12.2010. iznosio je visokih 91,9%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7%, a udjel banaka s većinskim državnim kapitalom 1,1%.

- u %-

Tablica 6: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2008.			31.12.2009.			31.12.2010.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	2	2,6	1,3	2	2,5	1,1	1	2,7	1,1
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	10,5	4,4	6	10,7	5,0	7	12,2	7,0
Banke s većinskim stranim kapitalom	12	86,9	94,3	12	86,8	93,9	11	85,1	91,9
U K U P N O	20	100,0	100,0	20	100,0	100,0	19	100,0	100,0

Grafikon 9: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 31.12.2010. bilo je ukupno zaposleno 7.388 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 2%, a u privatnim bankama 98%.

Tabela 7: Zaposleni u bankama FBiH

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH					INDEKS	
	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8
Državne banke	234	3%	231	3%	180	2%	78
Privatne banke	7.763	97%	7.425	97%	7.208	98%	97
U K U P N O	7.997	100%	7.656	100%	7.388	100%	97
Broj banaka	20		20		19	100	95

Trend smanjenja broja zaposlenih iz prethodne godine nastavljen je i u 2010. godini, što je jedan od negativnih efekata ekonomske krize na bankarski sektor u FBiH. Međutim, treba istaknuti da je broj radnika u 2010. godini smanjen za 3,5% ili 268, što je za 0,8 postotnih poena ili 73 radnika manje nego prethodne godine.

Smanjenje se, kao i u 2009. godini, najvećim dijelom odnosi na jednu banku kod koje je broj radnika manji za 161 ili 24%, a zbog oduzimanja dozvole jednoj banci broj zaposlenih je još smanjen za 56.

Tablica 8: Kvalifikacijska struktura zaposlenih								
STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		4:2	6:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.007	37,6%	3.104	40,5%	3.234	43,8%	103	104
Viša stručna sprema	861	10,8%	774	10,1%	696	9,4%	90	89
Srednja stručna sprema	4.054	50,7%	3.719	48,6%	3.406	46,1%	92	92
Ostali	75	0,9%	59	0,8%	52	0,7%	79	88
U K U P N O	7.997	100,0%	7.656	100,0%	7.388	100,0%	96	97

Kvalifikacijska struktura zaposlenih već dulje razdoblje ima trend poboljšanja kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom, a negativni trendovi smanjenja broja zaposlenih u prethodnom razdoblju, najviše sa srednjom stručnom spremom, pozitivno su utjecali na promjenu kvalifikacijske strukture.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 9: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2008.			31.12.2009.			31.12.2010.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	234	187.157	800	231	161.619	700	180	167.263	929
Privatne	7.763	14.882.747	1.917	7.425	15.074.741	2.030	7.208	14.908.434	2.068
UKUPNO	7.997	15.069.904	1.884	7.656	15.236.360	1.990	7.388	15.075.697	2.041

Na kraju 2010. godine na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo dva milijuna KM aktive. Rast pokazatelja kod banaka s većinskim državnim kapitalom je posljedica smanjenja broja banaka, odnosno oduzimanje dozvole jednoj državnoj banci, tako da je u sustavu na kraju 2010. godine ostala samo jedna banka s većinskim državnim kapitalom.

Tablica 10: Aktiva po zaposlenom po grupama						
Aktiva (000 KM)	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.	
	Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka	
Do 500	2		1		0	
500 do 1.000	9		8		7	
1.000 do 2.000	3		5		6	
2.000 do 3.000	5		5		5	
Preko 3.000	1		1		1	
UKUPNO	20		20		19	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 599 tisuća KM do 3,3 milijuna KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u suatvu prelazi iznos od 2,2 milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovi izvješća propisanih od strane FBA,
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tijekovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvješća o reviziji financijskih izvješća banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi "pune" bilance stanja raščlanjenog na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁸.

2.1. Bilanca stanja

Poslovanje bankarskog sektora u F BiH u 2010. godini, kao i u prethodnoj, bilo je pod snažnim utjecajem ekonomske krize i recesije. Iako su zabilježeni blagi znaci ekonomskog oporavka, situacija i stanje u ekonomiji, odnosno realnom sektoru je još uvijek nezadovoljavajuće, a izlazak iz krize bit će spor i povezan s brojnim vanjskim i unutarnjim faktorima i rizicima. Bankarski sektor ostao je stabilan i siguran, dobro kapitaliziran, sa zadovoljavajućom likvidnošću. Međutim rast i razvoj i dalje stagnira, ostvaren je neznatan kreditni rast, što je ipak pozitivna promjena u odnosu na relativno značajan pad kreditnih aktivnosti u 2009. godini. Ključni problem je i dalje rast kreditnog rizika, odnosno pad kvalitete kredita (rast nenaplativih potraživanja), što je rezultiralo pogoršanjem profitabilnosti, profiti su znatno niži, a kod nekoliko banaka gubici su u porastu. Banke su i dalje zadržale pojačan fokus na kreditnom riziku, uvedene su restriktivnije i rigoroznije politike u upravljanju kreditnim rizikom, posebno u procesu odobravanja kredita. Struktura izvora financiranja determinirana je potrebama banaka i dostupnošću istim, što rezultira povećanim učešćem domaćih depozita i smanjenim inokreditnim zaduženjima. To u suštini može biti ograničavajući faktor i problem budućeg kreditnog rasta, s obzirom na ročni profil izvora i potrebe za plasmanima s duljim rokovima dospjeća. Ograničenost mogućnosti novih plasmana i suvišak likvidnosti banke su iskoristile za povećanje investiranja u vrijednosne papire. Sve to je rezultiralo promjenama u bilančnoj strukturi banaka.

⁸ Neke od državnih banaka u "punoj bilanci" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2010. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 659 milijuna KM.

Bilančna suma bankarskog sektora sa 31.12. 2010. iznosila je 15,1 milijardu KM, što je za 1% ili 161 milijun KM manje nego na kraju 2009. godine. Nakon blagog rasta u prvom kvartalu od 1% ili 176 milijuna KM, ostvarenog uglavnom prilivom sredstava iz stand by aranžmana s MMF-om (druga i treća tranša u iznosu od 180,4 milijuna KM), u naredna tri kvartala došlo je do pada od 2,2% ili 337 milijuna KM, s napomenom da su u četvrtom kvartalu Federaciji BiH doznačena sredstva u iznosu od 49,5 milijuna KM iz četvrte tranše stand by aranžmana. U usporedbi s prethodnom godinom, kada je ostvaren rast od 1% ili 166 milijuna KM, smanjenje bilančne sume od 1% u 2010. godini je očekivano i realno imajući u vidu i dalje jak utjecaj financijske i ekonomske krize na bankarski sektor u F BiH.

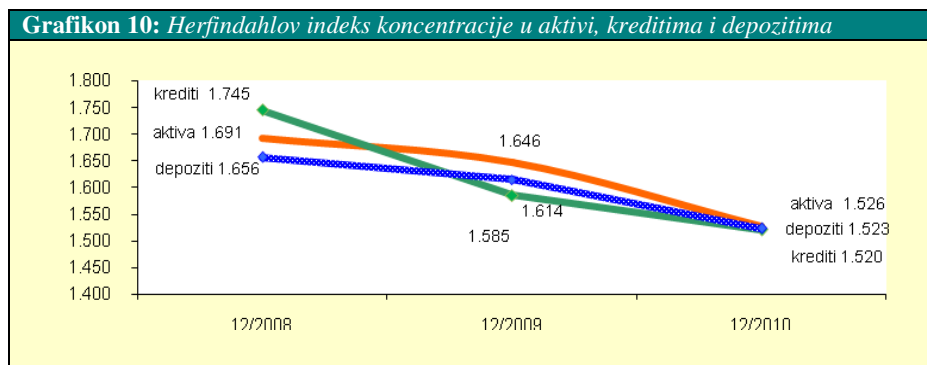
Tablica 11: Bilanca stanja								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEKS	
	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		3/2	4/3
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %		
1	2	3	4	5	6			
A K T I V A (I M O V I N A) :								
Novčana sredstva	4.207.559	27,9	4.782.301	31,4	4.443.614	29,5	114	93
Vrijednosni papiri ⁹	18.814	0,1	119.157	0,8	375.252	2,4	633	315
Plasmani drugim bankama	90.415	0,6	111.019	0,7	145.007	1,0	123	131
Kredit	10.434.377	69,2	9.796.800	64,3	9.981.911	66,2	94	102
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	381.215	2,5	458.803	3,0	635.792	4,2	120	139
Kredit- neto (kredit minus RKG)	10.053.162	66,7	9.337.997	61,3	9.346.119	62,0	93	100
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	467.507	3,1	528.910	3,5	552.764	3,7	113	105
Ostala aktiva	232.447	1,6	356.976	2,3	212.941	1,4	154	60
UKUPNA AKTIVA	15.069.904	100,00	15.236.360	100,00	15.075.697	100,00	101	99
P A S I V A :								
OBVEZE								
Depoziti	10.461.850	69,4	11.045.868	72,5	11.232.830	74,5	106	102
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	0,0	3.089	0,0	7.000	0,0	100	227
Obveze po uzetim kreditima	2.176.594	14,4	1.771.978	11,6	1.403.451	9,3	81	79
Ostale obveze	791.517	5,3	737.727	4,9	735.791	4,9	93	100
KAPITAL								
Kapital	1.636.854	10,9	1.677.698	11,0	1.696.625	11,3	102	101
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	15.069.904	100,0	15.236.360	100,00	15.075.697	100,00	101	99

Tablica 12: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2008.			31.12.2009.			31.12.2010.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	%	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	%	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	%	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9			
Državne	2	187.157	1%	2	161.619	1%	1	167.263	1%	86	103
Privatne	18	14.882.747	99%	18	15.074.741	99%	18	14.908.434	99%	101	99
UKUPNO	20	15.069.904	100%	20	15.236.360	100%	19	15.075.697	100%	101	99

Kod većine banaka (14) aktiva je veća u odnosu na kraj 2009. godine, stope su se kretale u rasponu od 1% do 35%. Kod preostalih pet banaka zabilježen je pad bilančne sume u rasponu od 0,4% do 17%. Od tri najveće banke u sustavu, dvije su imale pad bilančne sume od 17,1% i 11,2%, što ukupno nominalno iznosio 855 milijuna KM, dok je treća ostvarila rast od 4,3% ili 150 milijuna KM.

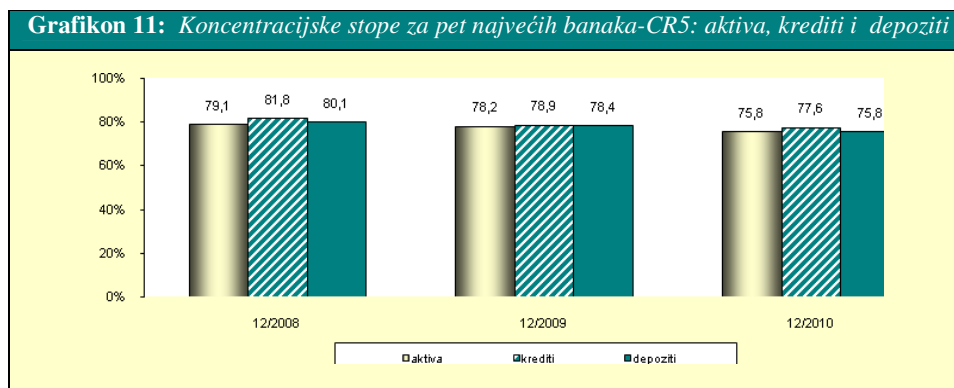
⁹ Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospelja.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivima, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa¹⁰.

Na kraju 2010. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivima, kreditima i depozitima) imao je skoro istu vrijednost: aktiva 1.526, kreditima 1.520 i depozitima 1.523 jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju¹¹. U odnosu na kraj 2009. godine najviše je smanjen pokazatelj za aktivu (120 jedinica), 65 za kredite i 91 za depozite.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹² (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivima, kreditima i depozitima. CR5 za tržišno učešće i depozite pet najvećih banaka u sustavu na kraju 2010. godine iznosio je isto (75,8%), a za kredite 77,6%, što je u odnosu na kraj 2009. godine smanjenje od 2,4 postotna poena, 2,6 postotnih poena i 1,3 postotna poena. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 76% tržišta, kredita i depozita.

¹⁰ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S)_j^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita.) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

¹¹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

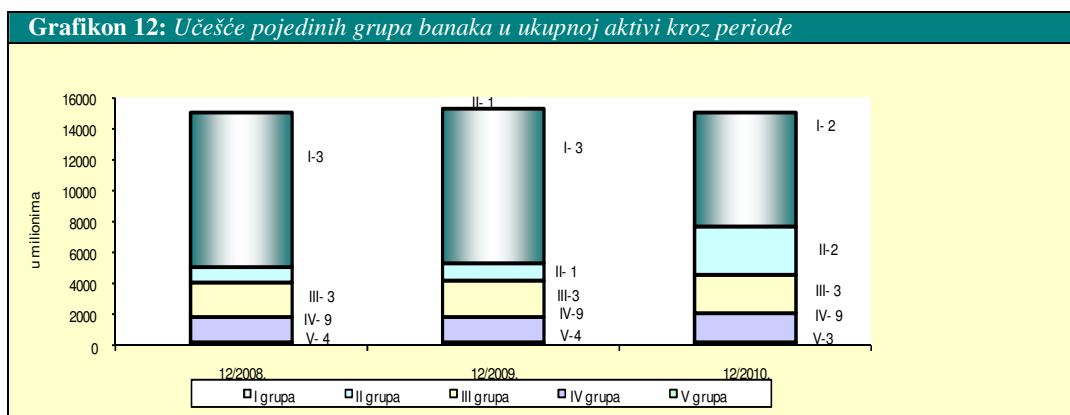
¹² Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

Bankarski sektor se može analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹³. Najznačajnije promjene u odnosu na kraj 2009. godine odnose se na broj banaka i učešće pojedinih grupa, kao rezultat promjene aktive kod većine banaka.

Broj banaka u I grupi (aktiva veća od dvije milijarde KM), koja obuhvaća najveće banke u sustavu, smanjen je sa tri na dvije, nakon što je aktiva jedne banke na kraju 2010. godine smanjena ispod dvije milijarde KM, a posljedično i učešće I grupe sa 65,1% na 48,8%. Broj banaka u II grupi povećan je s jedne na dvije, a učešće sa 7,6% na 20,9%. Učešća III (tri banke, aktiva između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM) i IV (najbrojnija grupa od devet banaka, s aktivom između 100 i 500 milijuna KM) grupe povećana su za 1,6 postotnih poena i 1,5 postotnih poena i sa 31.12.2010. iznosila su: III grupa 16,7% i IV 12,3%. Učešće posljednje V grupe (tri banke koje imaju aktivu manju od 100 milijuna KM), zbog smanjenja broja banaka za jednu, promijenjeno je sa 1,4% na 1,3%.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 13: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode									
IZNOS AKTIVE	31.12.2008.			31.12.2009.			31.12.2010.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	10.036	66,6	3	9.912	65,1	3	7.348	48,8	2
II- 1000 do 2000	1.017	6,7	1	1.165	7,6	1	3.146	20,9	2
III- 500 do 1000	2.180	14,5	3	2.293	15,1	3	2.521	16,7	3
IV- 100 do 500	1.627	10,8	9	1.648	10,8	9	1.862	12,3	9
V- Ispod 100	210	1,4	4	218	1,4	4	199	1,3	3
UKUPNO	15.070	100,0	20	15.236	100,0	20	15.076	100,0	19

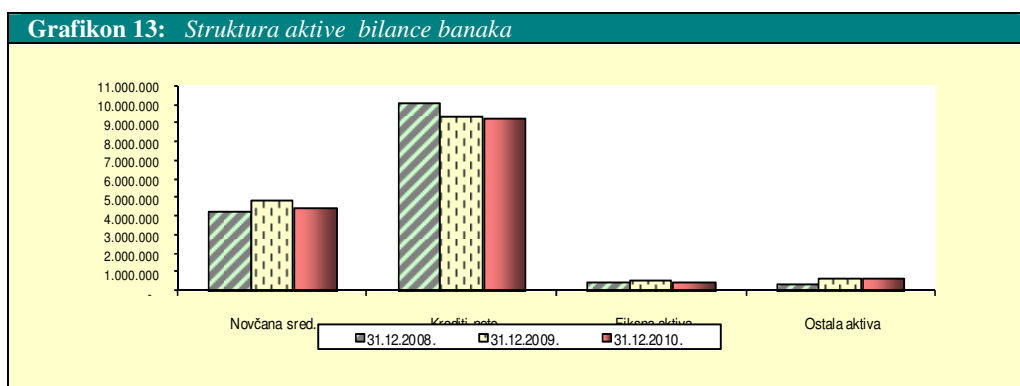
Neznatan pad bilančne sume u 2010. godini od 1% ili 161 milijun KM rezultat je promjena u dvije najveće stavke u obvezama u pasivi banaka: plaćanja dospjelih kreditnih obveza, koje su smanjene za 21% ili 369 milijuna KM (sa 31.12.2010. iznosile su 1,4 milijarde KM) i rasta depozita od 2% ili 187 milijuna KM, što je djelomično ublažilo pad bilančne sume. Na kraju 2010. godine depoziti su iznosili 11,2 milijarde KM. Međutim, treba istaknuti da je rast depozitnih sredstava najviše rezultat priljeva sredstava iz stand-by aranžmana s MMF-om od 230 milijuna KM (180 milijuna KM u prvom kvartalu i 50 milijuna u četvrtom kvartalu 2010. godine).

¹³ Banke su podijeljene u pet grupa ovisno o veličini aktive.

U aktivi novčana sredstava u iznosu od 4,4 milijarde KM manja su za 7% ili 339 milijuna KM u odnosu na kraj 2009. godine, većim dijelom zbog otplate dospjelih kreditnih obveza. Također, banke su povećale oročene plasmane na računima kod inobanaka za 31% ili 34 milijuna KM (sa 31. 12. 2010. iznose 145 milijuna KM), a cca 102 milijuna KM plasirale su u vrijednosne papire¹⁴, uglavnom državne obveznice zemalja iz EU. Na kraju 2010. godine portfelj vrijednosnih papira iznosio je 375 milijuna KM. U istu namjenu-kupnju vrijednosnih papira značajna sredstva su plasirana i u IV kvartalu 2009. godine (cca 180 milijuna KM, od toga u vrijednosne papire za trgovanje 120 milijuna KM¹⁵). Zbog previsoke likvidnosti i niske naknade na sredstva preko obvezne rezerve na računu rezervi kod Centralne banke BH, plasiranjem u vrijednosne papire i oročavanjem sredstava kod inobanaka, banke, uglavnom velike, nastoje ostvariti veće prihode i time donekle ublažiti pad kamatnih prihoda zbog smanjenih kreditnih plasmana.

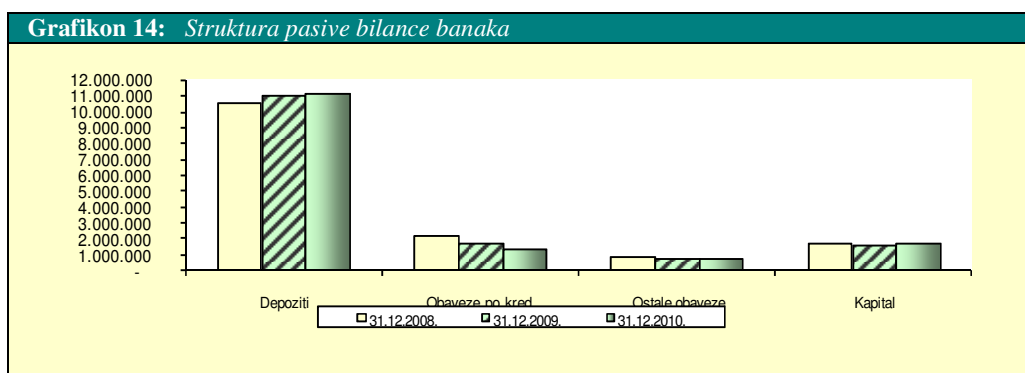
Nakon pet uzastopnih kvartalnih stopa pada kredita (svi kvartali u 2009. godini i prvi u 2010. godini), što je najviše bila posljedica i rezultat restriktivne kreditne politike banaka i smanjenja kreditnih aktivnosti banaka u uvjetima djelovanja ekonomske krize i recesije, u drugom i trećem kvartalu krediti su imali blagi rast od 77 milijuna KM i 22 milijuna KM, da bi u posljednjem, četvrtom kvartalu rast kredita iznosio 115 milijuna KM, što kumulativno daje stopu rasta u 2010. godini od 2% ili 185 milijuna KM. Treba napomenuti da su banke u 2010. godini, nakon klasificiranja u kategoriju E-gubitak, isknjižile u izvanbilančnu evidenciju kredite u iznosu od 184 milijuna KM, što je za 35% ili 48 milijuna KM više nego u 2009. godini. Blagi kreditni rast, posebno u četvrtom kvartalu, može se ocijeniti pozitivnim znakom jer ukazuju da su kreditne aktivnosti banaka, nakon višemjesečnog smanjenja, u 2010. godini intenzivirane, ali su istodobno nastavljeni i negativni trendovi u segmentu kvalitete kreditnog portfelja i njegovog daljnjeg pogoršanja, što je rezultiralo i većim otpisima. Na kraju 2010. godine krediti sa iznosili 9,98 milijardi KM.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

¹⁴ U bilanci stanja na poz.2-Vrijednosni papiri za trgovanje uključeni su i finansijski instrumenti (dužnički i vlasnički vrijednosni papiri) raspoloživi za prodaju.

¹⁵ U II kvartalu 2010. godine ova sredstva su u bilanci stanja prepozicionirana s ostale aktive na poziciju 2.-Vrijednosni papiri za trgovanje.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti su s iznosom od 11,2 milijarde KM i učešćem od 74,5% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Učešće kreditnih obaveza smanjeno je sa 11,6% na 9,3%, a kapitala povećano s 11,0% na 11,3%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 64,3% na 66,2% i smanjenje novčanih sredstava sa 31,4% na 29,5%.

- u 000 KM-

Tablica 14: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	344.618	8,2	355.419	7,4	370.414	8,3	103	104
RR kod CB BiH	2.228.687	53,0	2.455.505	51,4	2.592.920	58,4	110	106
Računi kod depoz.inst.u BiH	12.341	0,3	441	0,0	670	0,0	4	152
Računi kod depoz.inst.u inoz.	1.621.449	38,5	1.970.473	41,2	1.479.322	33,3	122	75
Novč. sred. u procesu naplate	464	0,0	463	0,0	288	0,0	100	62
UKUPNO	4.207.559	100,0	4.782.301	100,0	4.443.614	100,0	114	93

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH u 2010. godini povećana su za 6% ili 137 milijuna KM i sa 31.12.2010. iznosila su 2,59 milijardi KM ili 58,4% ukupnih novčanih sredstava, što je povećanje učešća od sedam postotnih poena u odnosu na kraj 2009. godine. Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu su smanjena za značajnih 25% ili 491 milijun KM, na kraju 2010. godine iznosila su 1,48 milijardi KM ili 33,3% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2009. godine 41,2%). Banke su povećale gotov novac u trezoru i blagajnama za 4% ili 15 milijuna KM, i na kraju 2010. godine ova sredstva su iznosila 370 milijuna KM, što je 8,3% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2009. godine 7,4%).

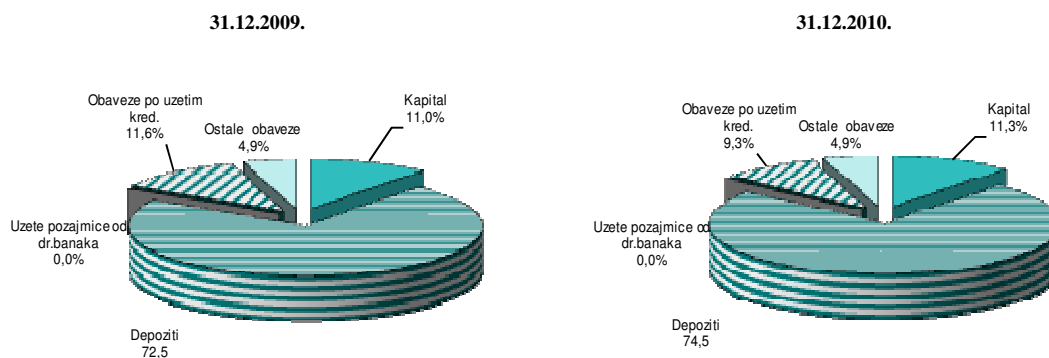
Navedena kretanja imala su značajan utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u promatranom razdoblju povećano je sa 55,8% na 63,7%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 31.12.2010. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 15: Struktura pasive banaka

Trend promjene učešća dva najznačajnija izvora financiranja banaka, depozita i kreditnih obveza, nastavljen je i u 2010. godini. S jedne strane, rastom depozita, najviše po osnovi sredstava iz aranžmana s MMF-om, a s druge strane smanjenjem kreditnih obveza, zbog plaćanja dospjelih obveza, povećano je učešće depozita sa 72,5% na 74,5%, a kreditnih obveza smanjeno sa 11,6% na 9,3%.

Depoziti s učešćem od 74,5% i iznosom od 11,2 milijarde KM i dalje su najznačajniji izvor financiranja banaka u Federaciji BiH, a u odnosu na kraj 2009. godine povećani su za 2% ili 187 milijuna KM. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih financijskih institucija. Tijekom 2009. godine banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza neto efekt je bilo smanjenje kreditnih obveza za 19% ili 405 milijuna KM. Isti trend nastavljen je i u 2010. godini, kreditna sredstva su smanjena za 21% ili 369 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 160 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 10,4% (na kraju 2009. godine 12,8%).

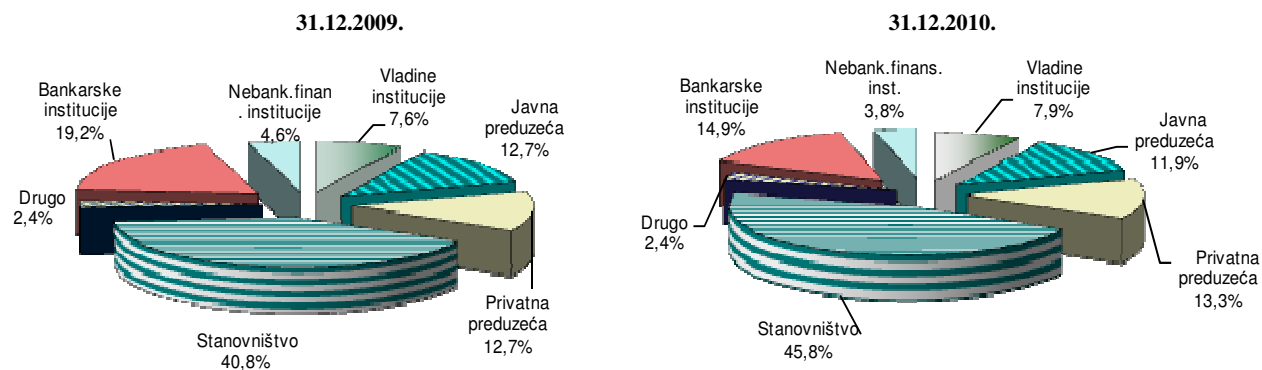
Kapital je na kraju 2010. godine iznosio 1,7 milijardi KM, što je za 1% ili 19 milijuna KM više nego na kraju 2009. godine. Iako je na razini bankovnog sustava u 2010. godini ostvaren značajan gubitak u poslovanju, izvršene dokapitalizacije tri banke u trećem i četvrtom kvartalu neutralizirale su negativan efekt na ukupni kapital banaka u F BiH.

Banke su sa 31.12.2010. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (osam od ukupno 42), na koje se odnosi 72% ukupnih kreditnih obveza: European Investment Bank (EIB), Central Eastern European Finance Agency (CEEFA), EBRD, European fund for Southeast Europe (EFSE), Council of Europe Development Bank, ComercBank AG Frankfurt, Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB) i Steirmarkische Sparkasse.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 31.12.2010. samo 6% se odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	701.520	6,7	839.926	7,6	891.638	7,9	120	106
Javna poduzeća	1.245.793	11,9	1.400.839	12,7	1.332.695	11,9	112	95
Privatna poduzeća i druš.	1.490.139	14,2	1.403.465	12,7	1.491.562	13,3	94	106
Bankarske institucije	2.172.860	20,8	2.120.143	19,2	1.674.576	14,9	98	79
Nebankarske financ.instit.	403.295	3,9	509.769	4,6	428.045	3,8	126	84
Građani	4.181.882	40,0	4.506.881	40,8	5.144.607	45,8	108	114
Ostalo	266.361	2,5	264.845	2,4	269.707	2,4	99	102
UKUPNO	10.461.850	100,0	11.045.868	100,0	11.232.830	100,0	106	102

Grafikon 16: *Sektorska struktura depozita*

U uvjetima djelovanja krize, visoke likvidnosti i smanjenih kreditnih aktivnosti, banke nastoje restrukturirati izvore financiranja i na taj način smanjiti troškove. Pored značajnog smanjenja kreditnih obveza, došlo je i do promjena u sektorskoj strukturi depozitnih sredstava, odnosno smanjeni su depoziti bankarskih institucija (uglavnom su to depoziti matične banke ili drugih članica grupacije), što je u bankama u Federaciji BiH supstituirano depozitima stanovništva.

Naime, pozitivna kretanja u segmentu depozita sektora stanovništva nastavljeni su i u četvrtom kvartalu 2010. godine s rastom od 5% ili 224 milijuna KM, što je najveći kvartalni porast u 2010. godini, odnosno ukupni porast depozita stanovništva u 2010. godini iznosio je 14% ili 638 milijuna KM, a učešća za pet postotnih poena. U usporedbi s 2009. godinom, stopa rasta je veća za šest postotnih poena, što nominalno iznosi 313 milijuna KM. Ovakav trend ocjenjuje se pozitivnim, ali s druge strane, u uvjetima kada je utjecaj ekonomske krize još uvijek jak, ukazuje na problem smanjene potrošnje, ali i pada kupovne moći kod većeg dijela stanovništva, što ima negativne efekte na ekonomske tokove i proizvodne aktivnosti poduzeća. Depoziti stanovništva s iznosom od 5,14 milijardi KM i učešćem od 45,8% u ukupnim depozitima i dalje su najveći izvor financiranja banaka u F BiH.

Dok su depoziti stanovništva imali značajan porast u 2010. godini, najveća promjena zabilježena je kod depozita bankarskih institucija, koji su po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Do početka finansijske krize, nekoliko banaka imalo je značajnu finansijsku podršku kroz depozitna sredstva „majke“ ili iz grupacije, da bi u 2009. godini došlo do

¹⁶ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

smanjenja depozita bankarskih institucija za 2%. U 2010. godini isti su dalje smanjeni za značajnih 21% ili 446 milijuna KM. Na kraju 2010. godine iznosili su 1,67 milijardi KM, što je 14,9% ukupnih depozita. Depoziti bankarskih institucija sa 31. 12. 2010. veći su za 271 milijun KM od kreditnih obaveza (na kraju 2009. godine razlika je iznosila 348 milijuna KM), koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor financiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, kako kod inozemnih kreditnih institucija, tako i kod matičnih grupacija, što je i očekivano imajući u vidu utjecaj financijske i ekonomske krize i stanje u gospodarstvu i u vezi s tim smanjenje kreditnih aktivnosti banaka i visoka likvidnost.

Treba istaknuti da se 96% ili 1,61 milijarda KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u tri velike banke (75%), od čega se na samo jednu banku odnosi 37% ukupnih depozita primljenih od grupacije. Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, te rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, od posebnog značaja je podrška i spremnost „majke“ da osigura i dalje financiranje „kćerki“ u opsegu koji je potreban za nivo planiranog opsega poslovanja, kao i održavanje zadovoljavajuće likvidnosne pozicije banke. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi (krediti i depoziti u dopunskom kapitalu), financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod deset banaka) i sa 31.12.2010. iznosi 2,28 milijardi KM ili 15% ukupne pasive bankarskog sektora (u ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 14,4%, a u ukupnim kreditnim obvezama 34,6% su kreditne obveze prema grupaciji). U odnosu na kraj 2009. godine ova sredstva su manja za 764 milijuna KM ili 25% (depoziti za 483 milijuna KM ili 23%, kreditne obveze za 258 milijuna KM ili 35% i subordinirani krediti za 23 milijuna KM ili 11%).

Pod pokroviteljstvom MMF-a i drugih financijskih institucija, FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Europske Unije čije banke-kćerke posluju na teritoriju BiH, tzv. „Bečkoj inicijativi“, kojom su banke-majke prihvatile obvezu da zadrže izloženost u Bosni i Hercegovini na razini od 31.12.2008. tijekom trajanja programa MMF-a (2009.-2012.), uzimajući u obzir raspoloživost adekvatnih kreditnih mogućnosti u BiH i u okviru definiranih valjanih praksi za upravljanje kreditnim rizikom, kapitalom i likvidnošću. S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću gotovo svih banaka u F BiH čije su banke-majke potpisnice „Bečke inicijative“, izloženost je u 2010. godini smanjena po osnovi plaćanja dospjelih kreditnih obveza, kao i povrata dijela depozitnih sredstava, veći dio prije isteka oročenja. Iako je to je imalo pozitivan efekt i na profitabilnost tih banaka, kroz smanjenje kamatnih rashoda, još jednom treba istaknuti da je važna dalja financijska potpora grupe, primarno „majke“, posebno u bankama čiji su osnovni izvori financiranja bili depoziti i kreditna sredstva „majke“, odnosno iz grupacije.

Depoziti ostalih sektora su imali manje promjene: depoziti privatnih poduzeća nakon pada u 2009. godini od 6% ili 87 milijuna KM, u 2010. godini ostvarili su rast od 6% ili 88 milijuna KM, tako da su sa 31.12.2010. s iznosom od 1,49 milijardi KM dostigli nivo s kraja 2008. godine, ali je učešće od 13,3% u ukupnom depozitima manje za 0,9 postotnih poena, dok je u odnosu na 2009. godinu veće za 0,6 postotnih poena. Depoziti javnih poduzeća, nakon pada od 5% ili 68 milijuna KM, na kraju 2010. godine iznosili su 1,3 milijarde KM, dok je učešće smanjeno sa 12,7% na 11,9%. Depoziti vladinih institucija, sa stopom rasta od 6% ili 52 milijuna KM, sa 31.12.2010. iznosili su 891 milijun KM, što je 7,9% ukupnih depozita.

Valutna struktura depozita na kraju 2010. godine bila je sljedeća: depoziti u stranoj valuti (s

dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 6,4 milijarde KM imali su učešće od 57,5% (na kraju 2009. godine 59,6%) i depoziti u domaćoj valuti u iznosu od 4,8 milijardi KM s učešćem od 42,5% (na kraju 2009. godine 40,4%).

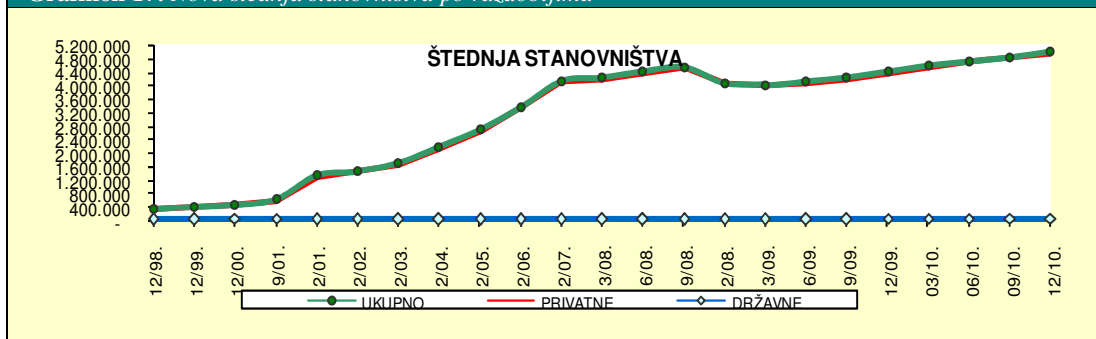
Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, nakon dugogodišnjeg stabilnog i kontinuiranog rasta, s prvim znacima ekonomske i financijske krize u četvrtom kvartalu 2008. godine smanjeni su za 11% ili 494 milijuna KM. Značajniji odljev zabilježen je u listopadu, da bi se nakon toga stanje stabiliziralo, poljuljano povjerenje u banke je vraćeno, što je imalo za posljedicu povrat većeg dijela depozita u 2009. godini na račune u bankama.

Positivni trendovi nastavljeni su i u 2010. godini, štednja je sa 31.12.2010. dostigla iznos od 4,97 milijardi KM, što je najviši iznos do sada i za 444 milijuna KM ili 10% je veći od nivoa štednje sa 30.9.2008., koji je neposredno pred krizu bio do tada najveći iznos. U 2010. godini štednja je imala rast od 14% ili 612 milijuna KM. Ovakva kretanja su najviše rezultat smanjene potrošnje zbog utjecaja krize, teškog stanja u ekonomiji uopće i straha stanovništva zbog neizvjesnosti kada će se situacija početi popravljati, odnosno kada će se pojaviti pozitivni znaci izlaska iz krize i ekonomskog oporavka.

Tablica 16: Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	32.481	35.275	47.148	109	134
Privatne	4.003.184	4.325.928	4.926.361	108	114
UKUPNO	4.035.665	4.361.203	4.973.509	108	114

Grafikon 17: Nova štednja stanovništva po razdobljima

U tri najveće banke nalazi se 71% štednje, dok sedam banaka ima pojedinačno učešće manje od 1%, što iznosi svega 3,5% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 30% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 70% u stranoj valuti.

Tablica 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX				
	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.	3/2	4/3			
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	2.119.669	52,5%	2.054.197	47,1%	2.581.767	51,9%	97	126
Dugoročni štedni depoziti	1.915.996	47,5%	2.307.006	52,9%	2.391.742	48,1%	120	104
UKUPNO	4.035.665	100,0 %	4.361.203	100,0 %	4.973.509	100,0 %	108	114

Nakon pozitivnih promjena i poboljšanja ročne strukture štednih depozita u posljednjih nekoliko godina, u 2010. godini došlo je do blagog pogoršanja. Učešće dugoročnih štednih depozita je smanjeno sa 52,9% na 48,1%, a kratkoročnih je povećano sa 47,1% na 51,9%. Kratkoročni su imali visoku stopu rasta od 26% ili 528 milijuna KM, a dugoročni svega 4% ili 85 milijuna KM, što je imalo utjecaj na promjenu ročne strukture.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, u prosincu 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 1. travnja 2010. isti povećan na 35.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 31.12.2010. ukupno 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH), a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponirano 96,8% ukupnih depozita i 98,5% ukupne štednje.

Nakon izmjene Zakona o osiguranju depozita u bankama BiH¹⁷ i ukidanja kriterija vlasništva (učešće privatnog i državnog kapitala), u prvom kvartalu 2010. godine jedna državna banka primljena je u program osiguranja. Preostale četiri banke ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterija koje je propisala Agencija za osiguranje depozita: dvije banke zbog postojećeg kompozitnog ranga, a dvije jer se nalaze pod privremenom upravom.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁸ banaka u FBiH na dan 31.12.2010. iznosio je dvije milijarde KM.

-u 000 KM-

Tablica 18: Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.	INDEKS		
				3/2	4/3	
1	2	3	4	5	6	
DRŽAVNE BANKE						
1.Temeljni kapital prije umanjenja	44.852	44.906	45.431	100	101	
2.Odbitne stavke	2.752	3.796	97	138	3	
a) temeljni kapital (1-2)	42.100	41.110	45.334	98%	110	
b) Dopunski kapital	1.335	1.294	1.046	3%	97	
c) Kapital (a + b)	43.435	42.404	46.380	100%	109	
PRIVATNE BANKE						
1.Temeljni kapital prije umanjenja	1.610.692	1.708.796	1.839.728	106	108	
2.Odbitne stavke	170.042	195.208	313.224	115	160	
a) Temeljni kapital (1-2)	1.440.650	1.513.588	1.526.504	72%	101	
b) Dopunski kapital	574.370	506.458	488.940	28%	97	
c) Kapital (a + b)	2.015.020	2.020.046	2.015.444	100%	100	
UKUPNO						
1.Temeljni kapital prije umanjenja	1.655.544	1.753.702	1.885.159	106	108	
2.Odbitne stavke	172.794	199.004	313.321	115	157	
a) Temeljni kapital (1-2)	1.482.750	1.554.698	1.571.838	72%	101	
b) Dopunski kapital	575.705	507.752	489.986	28%	97	
c) Kapital (a + b)	2.058.455	2.062.450	2.061.824	100%	100	

¹⁷ „Službeni glasnik BiH“ br.75/09.

¹⁸ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH“, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

U 2010. godini kapital¹⁹ je ostao na skoro istoj razini, odnosno smanjen je za svega 0,6 milijuna KM u odnosu na 2009. godinu, a promjene u temeljnom i dopunskom kapitalu su utjecale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Temeljni kapital je povećan za 1% ili 17 milijuna KM, a dopunski smanjen za 3% ili 18 milijuna KM.

Iako je rast temeljnog kapitala minimalan, treba istaknuti kako je zaustavljanje pada i slabljenja kapitalne osnove, pod utjecajem visokih gubitaka u poslovanju, i očuvanje na istom, odnosno neznatno većem nivou, rezultat dva značajna događaja: prvo, zahtjev FBA bankama da se, u otežanim uvjetima poslovanja banaka zbog djelovanja ekonomske krize i reduciranim pristupom eksternim izvorima kapitala, porasta kreditnih gubitaka i smanjene profitabilnosti i kreditnih aktivnosti, ostvarena dobit za 2009. godinu zadrži u kapitalu, što su sve banke ispoštovale. Naime, nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka o raspodjeli revidirane dobiti od strane skupština banaka, ostvarena dobit za 2009. godinu u iznosu od 54 milijuna KM (13 banaka, dok je sedam banaka ostvarilo gubitak u iznosu od 53 milijuna KM) raspoređena je u temeljni kapital (u rezerve ili zadržanu-neraspoređenu dobit 94% i za pokriće gubitaka 5%).

Drugi značajan događaj je izvršena dokapitalizacija tri banke u trećem i četvrtom kvartalu 2010. godine, koje su bile podkapitalizirane: jedna banka je izvršila dokapitalizaciju od 105 milijuna KM uplatom u fond rezervi, a druge dvije novom emisijom dionica od 17,3 milijuna KM (dva milijuna KM i 15,3 milijuna KM, s napomenom da je banka koja se dokapitalizirala u iznosu od 15,3 milijuna KM prethodno na teret dioničkog kapitala pokrila gubitke iz ranijih godina u iznosu od 14,6 milijuna KM). Osim ovoga, oduzimanje dozvole jednoj banci (bila u privremenoj upravi) s negativnim iznosom temeljnog kapitala (cca četiri milijuna KM) pozitivno se odrazilo na njegov rast.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su povećane za visokih 57% ili 114 milijuna KM i to najviše iz osnova ostvarenog tekućeg gubitka (iznosi 158 milijuna KM, što je za 105 milijuna više nego u 2009. godini), uz istovremeno smanjenje zbog pokrića dijela nepokrivenih gubitaka iz ranijih godina u iznosu od 39 milijuna KM i po osnovi prestanka rada jedne banke koja je imala kumulirane gubitke u iznosu od 3,7 milijuna KM.

Dopunski kapital je smanjen za 3% ili 18 milijuna KM s većim promjenama u strukturi: dobit iz 2009. godine u iznosu od 49 milijuna KM je prenesena u temeljni kapital, tekuća revidirana dobit iznosi 52 milijuna KM, po osnovi redovnih otplata dospjelih obveza subordinirani dugovi su smanjeni za 25 milijuna KM, dok su opće rezerve za kreditne gubitke povećane za 4,3 milijuna KM.

Navedene promjene su neznatno utjecale na strukturu regulatornog kapitala, odnosno učešće temeljnog kapitala povećano je sa 75% na 76%, a dopunskog smanjeno sa 25% na 24%.

Neto kapital je, kao i regulatorni, smanjen za svega 0,5 milijuna KM i sa 31.12.2010. iznosi dvije milijarde KM.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive sa 31.12.2010. iznosila je 13,1%, što je na istoj razini kao i na kraju 2009. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala²⁰ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizika ponderirane aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 31.12.2010. iznosio 16,2% što je za 0,1 postotni poen više nego na kraju 2009. godine, a razlog je smanjenje ukupnih ponderiranih rizika za 17

¹⁹ Izvor podataka je kvartalno Izvješće o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

²⁰ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

milijuna KM, dok je neto kapital ostao na gotovo istoj razini. Analizirajući strukturu ponderiranih rizika, evidentno je da je pad rizika ponderirane aktive i kreditnih ekvivalenata od 77 milijuna KM (sa 11,79 milijardi KM na 11,71 milijarda KM) neutraliziran povećanjem ponderiranog operativnog rizika (POR) za 60 milijuna KM (iznosi 943 milijuna KM), što je rezultiralo navedenim smanjenjem ukupnih ponderiranih rizika.

Na kraju 2010. godine učešće ponderirane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 93%, a operativnom riziku 7%, što je isto kao i 2009. godine.

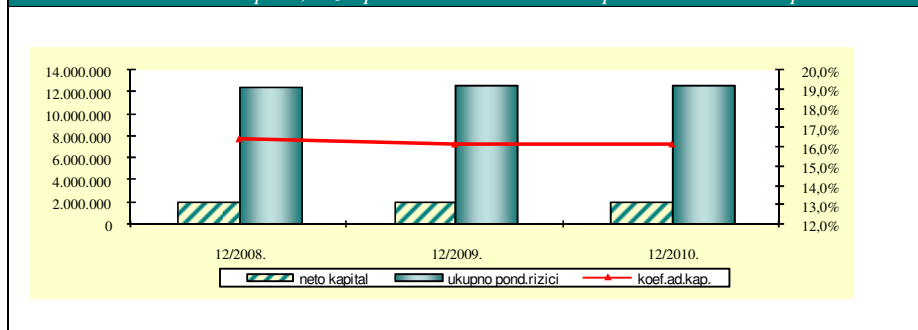
FBA je, vršeći nadzor poslovanja i financijskog stanja banaka u FBiH, sukladno zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja, što je dovelo do pada profitabilnosti kod većine banaka i poslovanja s gubitkom ili znatno manjom dobiti nego u razdoblju prije krize, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom. Jedna od mjera koje je Agencija poduzela u cilju očuvanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i zahtjev bankama da ostvarenu dobit za 2009. godinu ne usmjeravaju u isplatu dividendi nego u jačanje kapitalne osnove, što su sve banke ispoštovale.

- 000 KM-

Tablica 19: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala

OPIS	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. NETO KAPITAL	2.038.997	2.046.414	2.045.886	100	100
2. RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	12.301.441	11.790.234	11.713.173	96	99
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	130.975	882.928	942.707	674	107
4. UKUPNI PONDERIRANI RIZICI (2+3)	12.432.416	12.673.162	12.655.880	102	100
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/4)	16,4%	16,1%	16,2%	98	101

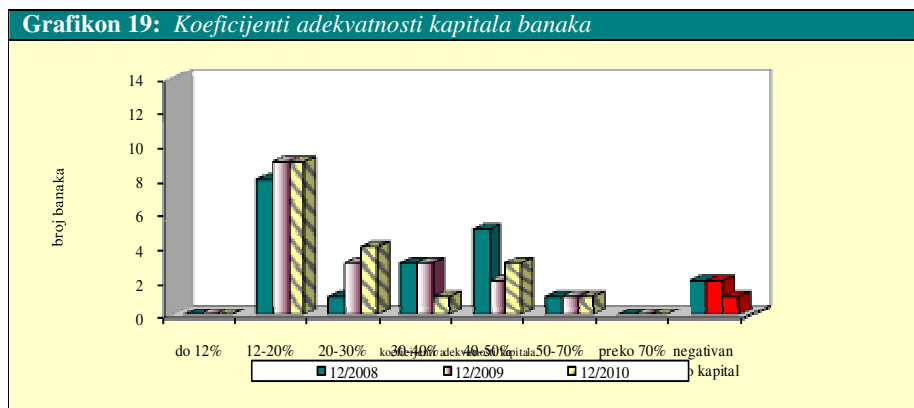
Grafikon 18: Neto kapital, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

Iako je financijska kriza imala snažan utjecaj na profitabilnost banaka, odnosno rast gubitaka u poslovanju i smanjenje dobiti, najviše zbog visokog rasta troškova rezervi za kreditne gubitke, što se negativno odrazilo na kapital banaka, neto kapital i ukupni ponderirani rizici ostali su na približno istoj razini, a stopa adekvatnosti kapitala je veća za neznatnih 0,1 postotni poen u odnosu na kraj 2009. godine. Snaga i adekvatnost kapitala je očuvana, s jedne strane, zbog relativno visoke razine kapitalizacije banaka prije krize, a s druge strane, zbog minimalnog pada

tijekom krize u posljednje dvije godine. Erozijska kapitalne osnove je spriječena, a adekvatnost kapitala zadržana na zadovoljavajućoj razini zahvaljujući dodatnom priljevu kapitala iz eksternih izvora (dokapitalizacija) kod tri banke u iznosu od 122,3 milijuna KM (kod ovih banaka došlo je do ugrožavanja kapitalne osnove i/ili narušavanja zakonom propisanog minimalnog standarda adekvatnosti kapitala, te je u skladu sa zahtjevom FBA osiguran dodatni kapital) i zadržavanju dobiti iz 2009. godine u kapitalnim rezervama (po zahtjevu FBA).

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 31.12.2010. iznosi 16,2%, što je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 19 banaka u F BiH sa 31.12.2010., 18 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, jedna banka pod privremenom upravom imala je koeficijent manji od 12%, odnosno negativan koeficijent adekvatnosti. Prema analitičkim podacima na kraju 2010. godine 11 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego prethodne godine dok je kod sedam banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala kod 18 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- devet banaka ima stopu između 13% i 18,2%, a tri najveće od 13% do 15,8%,
- osam banaka ima stopu između 20,4% i 45,0%,
- jedna banka ima stopu 60%.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je daljnje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankovnog sustava, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske financijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Prateći rast i razvoj banaka, koji je bio agresivan i intenzivan posebno kod velikih banaka u razdoblju prije krize, i vršeci redovan nadzor ovog segmenta, FBA je prema bankama, ovisno o ocjeni njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje nivoa kapitala i plana koji će osigurati kvantitetu i kvalitetu (strukturu) kapitala u skladu s prirodom i složenosti bančinih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, te otklanjanja nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika i u vezi s tim ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku, praćenje provođenja i realizacije usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i postupanja po naloženim mjerama i sl.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kredite i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)²¹ banaka u F BiH sa 31.12.2010. iznosila je 18,1 milijardi KM i veća je za 1% ili 100 milijuna KM u odnosu na kraj 2009. godine, a bruto aktiva²² u iznosu od 15,7 milijardi KM je veća za 20 milijuna KM.

-u 000 KM-

Tablica 20: Aktiv ,izvanbilančne stavke i potencijalni kreditni gubici								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2008.	Strukt. %	31.12.2009.	Strukt. %	31.12.2010.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kredit	10.200.134	66,0	9.442.600	60,1	9.414.729	59,8	93	100
Kamate	59.564	0,4	61.797	0,4	51.348	0,3	104	83
Dospjela potraživanja	231.890	1,5	352.580	2,2	566.629	3,7	152	161
Potraživanja po plać. garancijama	2.353	0,0	1.620	0,0	553	0,0	69	34
Ostali plasmani	39.393	0,2	276.693	1,8	410.797	2,6	702	148
Ostala aktiva	4.937.976	31,9	5.581.877	35,5	5.292.854	33,6	113	95
UKUPNA AKTIVA	15.471.310	100,0	15.717.167	100,0	15.736.910	100,0	102	100
IZVANBILANCA	2.582.093		2.271.512		2.352.092		88	104
AKTIVA S IZVANBILANCOM	18.053.403		17.988.679		18.089.002		100	101
RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM	13.304.610		12.583.315		13.053.738		95	104
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	461.839		534.721		717.713		116	134
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	461.687		534.749		717.768		116	134

Nerizične stavke iznose pet milijardi KM ili 28% ukupne aktive s izvanbilancom i manje su za 7% u odnosu na kraj 2009. godine. S druge strane, rizična aktiva s izvanbilancom iznosi 13 milijardi KM i veća je za 4% ili 470 milijuna KM. Izvanbilančne rizične stavke iznose 2,4 milijarde KM i veće su za 4% ili 81 milijun KM.

Negativan utjecaj i posljedice globalne financijske i ekonomske krize na poslovanje banaka evidentne su i u 2010. godini, kao rezultat prenošenja i širenja krize sa realnog na bankarski sektor, što se najviše odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfelja. Dok je u 2010. godini nastavljen trend pada kvalitete kreditnog portfelja zbog rasta nenaplativih potraživanja, može se konstatirati da je u segmentu kreditiranja došlo do blagog oporavka, što se ogleda kroz ostvareni minimalan rast kredita. Nakon značajnog pada kreditnih plasmana od 6% ili 638 milijuna KM u 2009. godini, u 2010. godini ostvaren je rast od 2% ili 185 milijuna KM, što se ocjenjuje pozitivnim, jer su banke povećale opseg novih plasmana, čime je zaustavljen negativni trend iz prethodnih razdoblja. Treba napomenuti da je tijekom 2010. godine približno isti iznos kredita otpisan (isknjižen u izvanbilančnu evidenciju), što je rezultiralo nižom stopom rasta kredita. Krediti su sa 31.12.2010. iznosili 9,9 milijardi KM, s učešćem u aktivi od 66,2%, što je 1,9 postotnih poena više u odnosu na kraj 2009. godine. Međutim, iako će posljedice djelovanja krize biti prisutne i u 2011. godini, makroekonomske projekcije ukazuju da se u 2011. godini očekuje značajnije ubrzanje ekonomske aktivnosti i

²¹ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05).

²² Izvor podataka: Izvješće o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

izvoza, što bi trebalo dovesti i do oporavka gospodarskih aktivnosti, što je opet u korelaciji s povećanjem kreditnih aktivnosti banaka.

U 2010. godini plasirano je ukupno 4,9 milijardi KM novih kredita, što je 20% ili 815 milijuna KM više u odnosu na 2009. godinu, ali je još uvijek za 17% ili jednu milijardu KM manje u odnosu na iznos novoodobrenih kredita u 2008. godini. U posljednje dvije godine došlo je do pozitivnih promjena u sektorskoj strukturi novih plasmana. Naime dok je u 2008. godini 61,4% novih kredita plasirano gospodarstvu (privatnim i javnim poduzećima), a 34,7% stanovništvu, u 2009. godini odnos je poboljšán u korist gospodarstva (72,8%, stanovništvo 20,5%). U 2010. godini učešće novoodobrenih kredita gospodarstvu ostalo je skoro nepromijenjeno (71,7%), a stanovništva je povećano na 25,7%, najviše zato što je, za razliku od 2009. godine, kreditiranje vladinih institucija u 2010. godini bilo u znatno manjem opsegu. U pogledu ročnosti novoodobrenih kredita zabilježene su značajne oscilacije. Dok je u 2008. godini učešće novih kratkoročnih kredita u ukupno novoodobrenim kreditima bilo 42,7%, a dugoročnih 57,3%, u 2009. godini učešća su iznosila 61,6% i 38,4%. Do promjene je ponovo došlo u 2010. godini, kada su učešća bila ista (po 50%).

Najvažniji ograničavajući faktor rasta kredita u posljednje dvije godine bio je negativni utjecaj krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH i pogoršanje stanja u realnom sektoru, zatim smanjenje potrošnje stanovništva, ali i restriktivnije i opreznije politike kreditiranja banaka. Na temelju prethodno navedenog, kao i očekivanog ubrzanijeg ekonomskog oporavka u 2011. godini, predviđa se i nešto veći kreditni rast nego u 2010. godini. Međutim, performanse kvalitete postojećeg kreditnog portfelja neće se znatnije popraviti, ali se očekuje da će trend pogoršanja biti zaustavljen, razina loših plasmana će i dalje biti relativno visoka i time posljedično kreditni gubici, što će se negativno reflektirati na financijski rezultat banaka. Banke su u 2010. godini značajno povećale rezerviranja za kreditne gubitke „čisteći“ kreditni portfelj od nenaplativih potraživanja, tako da će rezerve za kreditne gubitke biti dobar amortizer za potencijalne kreditne gubitke u narednom razdoblju.

FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Europske unije čije banke - kćerke posluju na teritoriju BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“, čime se trebaju osigurati dodatna financijska sredstva za kreditiranje realnog sektora, jer svako pogoršanje ekonomije može se negativno odraziti na rejting banaka-kćerki, a samim tim i da oslabi rejting matičnih banaka.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,2 milijarde KM imaju učešće od 62,3% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Kao što je već navedeno, s aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, kretanja u 2010. godini mogu se ocijeniti pozitivnim zbog porasta plasmana privatnim poduzećima, dok su plasmani stanovništvu blago smanjeni. Naime, u odnosu na kraj 2009. godine krediti dani privatnim poduzećima su veći za 3% ili 119 milijuna KM, iznose 4,8 milijardi KM ili 48,2% ukupnih kredita (na kraju 2009. godine 47,9%). Krediti dani stanovništvu smanjeni su za 1% ili 32 milijuna KM, iznose 4,73 milijarde KM, što je učešće od 47,4% (na kraju 2009. godine 48,6%). Ovo je prvi put nakon 2001. godine da su krediti dani privatnim poduzećima veći od kredita stanovništvu i to za 82 milijuna KM (na kraju 2009. godine bili su manji za 69 milijuna KM, a 2008. godine za 266 milijuna KM). Zbog prevladavanja postojeće financijske krize vladine institucije su se kreditno zadužile kod nekoliko banaka u FBiH, tako da su krediti ovom sektoru povećani za 69% ili 52 milijuna KM, iznosili su 126 milijuna KM što je neznatno učešće od samo 1,3% u ukupnim kreditima (2009. godine 77 milijuna KM, učešće 0,8%). Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 31.12.2010., s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, već dulje razdoblje nema promjene, odnosno najveće učešće od cca

72% imaju krediti odobreni za financiranje potrošnih dobara²³, na stambene kredite se odnosi 25%, a s preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 65,4%, a privatnim poduzećima 59% ukupnih kredita danih ovim sektorima (na kraju 2009. godine stanovništvo 66,4%, privatna poduzeća 63,1%).

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tablici.

-u 000 KM-

Tablica 21: <i>Sektorska struktura kredita</i>								
SEKTORI	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	76.964	0,7	74.609	0,8	126.328	1,3	97	169
Javna poduzeća	175.424	1,7	184.005	1,9	238.105	2,4	105	129
Privatna poduzeća i društ.	4.881.526	46,8	4.696.276	47,9	4.815.426	48,2	96	103
Bankarske institucije	5.805	0,1	6.755	0,1	10.975	0,1	116	162
Nebankarske financijske instit.	105.352	1,0	51.255	0,5	37.235	0,4	49	73
Građani	5.146.963	49,3	4.765.656	48,6	4.733.198	47,4	93	99
Ostalo	42.343	0,4	18.244	0,2	20.644	0,2	43	113
UKUPNO	10.434.377	100,0	9.796.800	100,0	9.981.911	100,0	94	102

Valutna struktura kredita se već dulje razdoblje znatnije ne mijenja: najveće učešće od 74% ili 7,4 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom, krediti u domaćoj valuti 25% ili 2,5 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 112 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije²⁴ i izvanbilančne stavke dani su u sljedećoj tablici.

²³ Uključeno kartično poslovanje.

²⁴ U skladu s člankom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne formirati i kontinuirano održavati rezerve za OKR i PKG u sljedećim postotcima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

Tablica 22: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici (PKG) i izvanbilančne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2008.			31.12.2009.			31.12.2010.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	11.534.783	86,7	230.749	10.260.601	81,5	205.228	10.477.329	80,3	209.588	89	102
B	1.446.503	10,9	103.385	1.804.767	14,4	136.973	1.645.750	12,6	131.933	125	91
C	165.309	1,2	40.558	307.892	2,5	72.970	471.505	3,6	113.085	186	153
D	154.168	1,2	83.300	206.201	1,6	115.703	455.303	3,5	257.915	134	221
E	3.847	0,0	3.847	3.854	0,0	3.847	3.851	0,0	3.851	100	100
Rizična ak. (A-E)	13.304.610	100,0	461.839	12.583.315	100,0	534.721	13.053.738	100,0	716.372	95	104
Klasificirana (B-E)	1.769.827	13,3	231.090	2.322.714	18,5	349.493	2.576.409	19,7	506.784	131	111
Nekvalitetna (C-E)	323.324	2,4	127.705	517.947	4,1	119.550	930.659	7,1	374.851	160	180
Nerizična akt.²⁵	4.748.793			5.405.364			5.035.264			114	93
UKUPNO (rizična i nerizična)	18.053.403			17.988.679			18.089.002			100	101
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA											
Otpisana aktiva	429.419	89,0		505.632	89,7		622.990	89,6		118	123
Susp. kamata	54.479	11,0		57.957	10,3		72.251	10,4		106	125
UKUPNO	483.898	100,0		563.589	100,0		695.241	100,0		117	123

Rizična aktiva s izvanbilancom (A-E) iznosi 13 milijardi KM i sa 31.12.2010. veća je za 4% ili 470 milijuna KM. Nerizične stavke iznose pet milijardi KM i manje su za 7% ili 370 milijuna KM u odnosu na kraj 2009. godine.

Ako se analizira kvalitete rizične aktive, može se konstatirati da je u 2010. godini nastavljen trend pada kvalitete aktive i njezinog „kvarenja“, što je posljedica utjecaja ekonomske krize i porasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza. Međutim, treba istaknuti da je najveći utjecaj na značajno pogoršanje pokazatelja ukupnog sustava imala jedna velika banka, koja je u 2009. godini započela, a u 2010. godini intenzivirala „čišćenje“ kreditnog portfelja, što je imalo za rezultat znatno lošije pokazatelje kvalitete aktive i ove banke i ukupnog bankovnog sustava. Dok je učešće kreditnog portfelja te banke sa 31.12.2010. iznosilo 16,5%, učešće njezine klasificirane i nekvalitetne aktive iznosilo je 33% i 55%, a od ostvarenog porasta loših-nekvalitetnih kredita (409 milijuna KM) najveći dio se upravo odnosi na tu banku (304 milijuna KM ili 75%). Kod ostalih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno četiri banke imaju pokazatelje učešća klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a kod dvije banke učešće nekvalitetne u odnosu na rizičnu također je lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva (B-E) je u promatranom razdoblju imala rast od 11% ili 254 milijuna KM, s tim da je B kategorija smanjena za 9% ili 159 milijuna KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) povećana za visokih 80% ili 413 milijuna KM. U istom razdoblju je izvršen značajan otpis aktive i kamate (isknjiženje u izvanbilančnu evidenciju) u iznosu od 218 milijuna KM. Koliko su navedeni pokazatelji zabrinjavajući pokazuje i činjenica da je u 2009. godini ukupan porast klasificirane aktive iznosio 31% ili 553 milijuna, od toga je B kategorija povećana za 25% ili 358 milijuna KM, nekvalitetna aktiva za 60% ili 195 milijuna KM, dok je otpisana aktiva i kamata u iznosu od 157 milijuna KM. U 2010. godini zbog slabe naplate i povećanja kašnjenja dospjelih potraživanja, banke su morale izvršiti reklasifikaciju i značajan iznos kredita pomjeriti iz B kategorije u nekvalitetnu aktivu, što je uzrokovalo visok rast troškova rezervi za kreditne gubitke i značajno negativno utjecalo na financijski rezultat banaka u 2010. godini.

²⁵ Stavke aktive na koje se, u skladu s člankom 22. stavak 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Klasificirana aktiva je sa 31.12.2010. iznosila 2,6 milijardi KM, a nekvalitetna 931 milijuna KM (31.12.2009. godine: 2,3 milijarde KM i 518 milijuna KM).

Kao rezultat navedenog, pokazatelji kvalitete aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivi su lošiji nego na kraju 2009. godine, a očekuje se da će negativni trendovi u 2011. godini biti usporeniji i manjeg intenziteta. Koeficijent klasificirane i rizične aktive je zbog većeg rasta klasificirane aktive (11%) od rizične (4%) pogoršan za 1,2 postotna poena u odnosu na kraj 2009. godine i iznosi 19,7%.

Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne i rizične aktive, sa 31.12.2010. ovaj koeficijent je iznosio 7,1% što je još uvijek relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2009. godine je veći za tri postotna poena. Međutim, ako se uzme u obzir da učešće B kategorije u rizičnoj aktivi iznosi 12,6%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke, može se zaključiti da kvaliteta aktive i dalje ima trend pogoršanja. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitetu plasmana i pravovremeno formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se pod utjecajem krize povećava kašnjenje u naplati dospjelih potraživanja, rastu troškovi rezervi, te se smanjuje i zarada banaka.

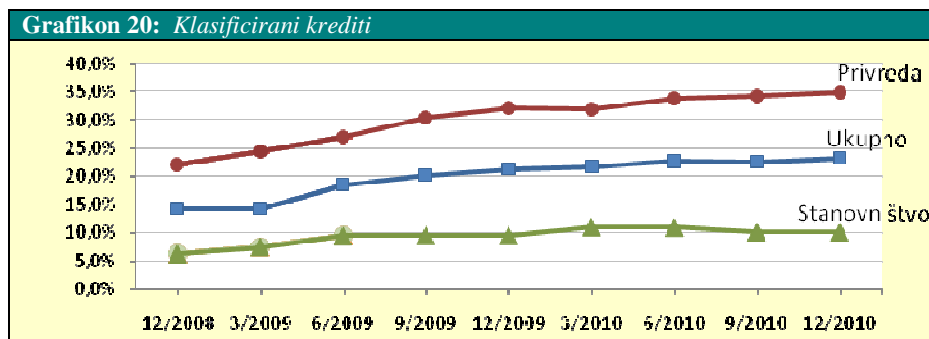
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita danim pravnim osobama.

Tablica 23: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

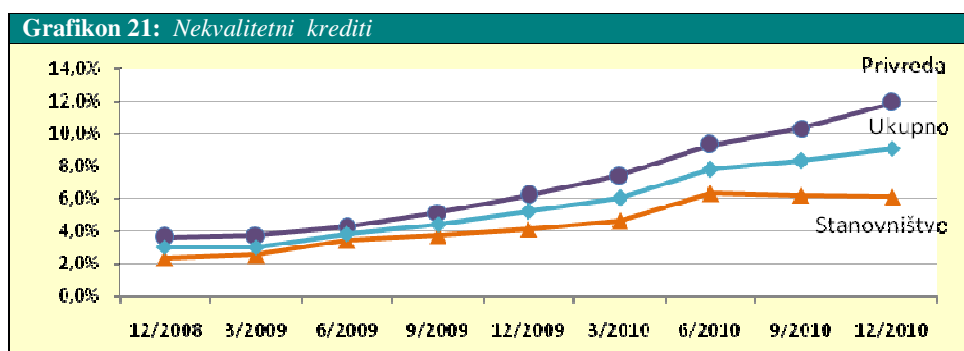
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)												INDEKS	
	31.12.2009.						31.12.2010.						12/6	
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravne osobe	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna osobe	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14	
A	4.311.231	90,46	3.421.255	68,00	7.732.486	78,93	4.257.408	89,95	3.422.650	65,21	7.680.058	76,94	99	
B	260.509	5,47	1.298.642	25,81	1.559.151	15,91	185.851	3,93	1.201.981	22,94	1.387.832	13,90	89	
C	108.969	2,29	193.570	3,85	302.539	3,09	125.114	2,65	336.038	6,36	461.152	4,62	152	
D	84.947	1,78	117.677	2,34	202.624	2,07	164.826	3,47	288.042	5,49	452.868	4,54	223	
E	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,00	0	0,00	1	0,00	100	
UKUPNO	4.765.656	100,0	5.031.144	100,0	9.796.800	100,00	4.733.200	100,0	5.248.711	100,0	9.981.911	100,00	102	
Klas. kred. B-E	454.425	9,53	1.609.889	32,00	2.064.314	21,07	475.792	10,05	1.826.061	34,79	2.301.853	23,06	111	
Nekv. kred C-E	193.916	4,07	311.247	6,19	505.163	5,16	289.941	6,13	624.080	11,89	914.021	9,16	181	
		48,64		51,36		100,00		47,42		52,58		100,00		
Učešće po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:														
Klasifikacija B-E		22,02		77,98		100,00		20,67		79,33		100,00		
Nekvalitetna C-E		38,39		61,61		100,00		31,72		68,28		100,00		
Kategorija B		16,71		83,29		100,00		13,39		86,61		100,00		

Pokazatelji kvalitete kredita odobrenih pravnim osobama i stanovništvu, kao i već navedeni pokazatelji kvalitete ukupne rizične aktive, imaju trend pogoršanja u 2010. godini, što je najviše rezultat rasta nekvalitetnih kredita za visokih 81% ili 409 milijuna KM (kod stanovništva 49% ili 96 milijuna KM i kod pravnih osoba 100% ili 313 milijuna KM), što je dovelo do porasta učešća nekvalitetnih kredita sa 5,16% na 9,16%, te negativno utjecalo na ostale pokazatelje za ova dva sektora i ukupnog kreditnog portfelja. Međutim, ponovo treba istaknuti ogroman utjecaj pokazatelja jedne banke na ukupan bankovni sustav, posebno na pokazatelj rasta i učešća nekvalitetnih kredita, jer ako se ista isključi može se zaključiti da su pokazatelji pogoršani, ali u znatno manjem opsegu. Naime, bez ove banke učešće nekvalitetnih kredita s kraja 2009. godine

od 3,8% povećano je u 2010. godini na 4,9%, odnosno za 1,1 postotni poen, dok je na razini ukupnog sustava rast učešća iznosio četiri postotna poena.

Sa 31.12.2010. od ukupnih kredita odobrenih pravnim osobama u iznosu od 5,2 milijarde KM, 1,8 milijardi KM ili 34,79% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2009. godine 1,6 milijardi ili 32%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 4,7 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano 476 milijuna KM ili 10,05% (na kraju 2009. godine 454 milijuna KM ili 9,53%).

Od kredita plasiranih pravnim osobama kao nekvalitetni krediti klasificirano je 624 milijuna KM ili 11,89 % od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31.12.2009. iznosili su 311 milijuna KM ili 6,19%). Za sektor stanovništva isti iznose 290 milijuna KM ili 6,13% (31.12.2009. 194 milijuna KM ili 4,07%). Ako se isključe podaci za jednu banku, već ranije spomenutu, pogoršanje ovog pokazatelja za oba sektora je znatno manje: za pravne osobe povećan je sa 4,68% na 6,46%, a kod stanovništva sa 2,89% na 3,23%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jamce, odnosno žirante. FBA je od 31.12.2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u F BiH, sa 31.12.2010., 3.767 jamaca su ukupno otplatili 15 milijuna KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 101 milijun KM (3.192 kreditne partije), što je skoro dvostruko veći iznos otplate na teret jamaca u usporedbi sa 31. 12. 2009. (7,5 milijuna KM otplatila su 3.327 jamaca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 54 milijuna KM-2.704 kreditne partije). Stanje preostalog duga na kraju 2010. godine iznosi 63 milijuna KM (31.12.2009. godine: 31,5 milijuna KM). Iz navedenih podataka može se zaključiti da se u 2010. godini značajno povećao iznos kredita koje otplaćuju jamci, kao i iznos otplate na teret jamaca. Dok se na kraju 2009. godine u ukupno otplaćenom iznosu na jamce odnosilo 33%, sa 31.12.2010. učešće jamaca je povećano na 40%.

Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,63% i 0,29%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne financijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih osoba²⁶

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimuliranje banaka na “oživljavanje” kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim osobama da prevladava situaciju u kojoj su se našli zbog utjecaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih osoba zbog gubitka posla, kašnjenja plaće, smanjenja plaća i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj odluci, banke u Federaciji BiH su u 2010. godini, od ukupno primljenih 247 zahtjeva za reprogram kreditnih obveza odobrile 182 zahtjeva u ukupnom iznosu od 128 milijuna KM ili 74%. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obveza na pravne osobe se odnosi 123 milijuna KM, a na fizičke osobe četiri milijuna KM. Trend reprogramiranih kredita pravnih osoba za prva tri kvartala je vrijednosno rastući, dok je u četvrtom kvartalu odobreno manje reprogramiranih kredita u odnosu na drugi i treći kvartal. Banke su znatno manje reprogramirale kreditne obveze fizičkih osoba, s napomenom da je trend tijekom 2010. godine opadajući.

Neto efekt na rezerve za kreditne gubitke (dalje RKG) po osnovi izvršenih reprograma u 2010. godini je povećanje od 349 hiljada KM. Treba istaći da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovoj osnovi, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom. Banke su prilikom reprograma kod procjene kreditnog rizika i rezervi za kreditne gubitke postupale krajnje oprezno, uglavnom zadržavajući RKG na istoj razini, čime su izbjegle kratkoročno i privremeno povećanje prihoda, što u suštini predstavlja realan i odgovoran odnos banaka u primjeni odredbi Odluke koje se odnose na ovaj segment.

Reprogramirani krediti u odnosu na ukupne kredite 31.12.2010. imaju učešće od svega 1,28% (za sektor pravnih osoba u odnosu na portfelj pravnih osoba ovaj postotak iznosi 2,35%, dok je za sektor stanovništva 0,09%).

-000 KM-

Tablica 24: Reprogramirane kreditne obaveze fizičkih i pravnih osoba					
OPIS	31.03.2010. (I kvartal)	30.06.2010. (II kvartal)	30.09.2010. (III kvartal)	31.12.2010. (IV kvartal)	UKUPNO
1	2	3	4	5	6 (2+3+4+5)
Pravne osobe	20.125	40.011	40.268	22.930	123.335
Fizičke osobe	2.390	850	470	735	4.444
UKUPNO	22.515	40.861	40.738	23.665	127.779
Iznos smanjenja/povećanja rezervi	191	-15	-211	384	349

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obveza rezultat relativno skroman, ako se to uspoređuje i s ukupnim kreditnim portfeljem i po sektorima (za pravne i fizičke osobe).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo izuzetno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja financijske i ekonomske krize i na financijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekt na dužnike (i fizičke i pravne osobe), olakšavajući im servisiranje dugova sukladno njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje promjene Odluke do

²⁶ “Službene novine F BiH”, br.2/10.

kraja 2011. godine opravdano, posebno zbog činjenice da je utjecaj krize još uvijek evidentan i da se tek u narednoj godini očekuju pozitivna kretanja i ekonomski oporavak.

U cilju što realnije ocjene kvalitete aktive treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u promatranom razdoblju isknjižile u izvanbilancu, što se daje u narednoj tablici.

-000 KM-

Tablica 25: Izvanbilančna evidencija: otpisana aktiva i suspendirana kamata

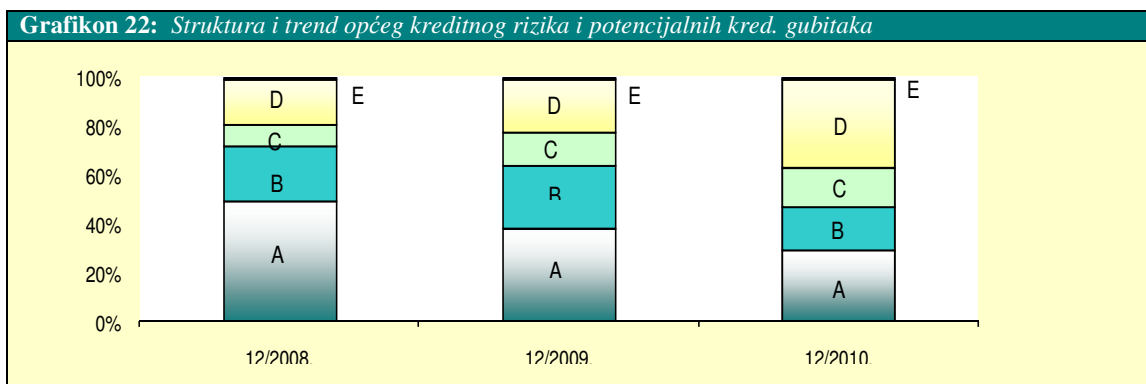
OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2009.	146.611	12.560	350.577	43.129	497.188	55.689
<i>Promjene u 2010. godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	90.966	10.700	93.403	22.769	184.369	33.469
- naplaćeno u tekućoj godini	20.409	6.192	19.064	6.262	39.473	12.454
- trajni otpis	447	309	18.647	4.144	19.094	4.453
Saldo 31.12.2010.	216.721	16.759	406.269	55.492	622.990	72.251

Saldo otpisane aktive 31.12.2010. (623 milijuna KM) i saldo suspendirane kamate (72 milijuna KM) povećani su za 25%, odnosno 30% u odnosu na 2009. godinu.

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 26: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		4/2	6/4
	1	2	3	4	5	6	7	8
A	230.749	50,0	205.228	38,4	209.555	29,2	89	102
B	103.385	22,4	136.973	25,6	132.048	18,4	132	96
C	40.558	8,8	72.970	13,7	113.962	15,9	180	156
D	83.300	18,0	115.703	21,6	258.297	36,0	139	223
E	3.847	0,8	3.847	0,7	3.851	0,5	100	100
UKUPNO	461.839	100	534.721	100	717.713	100	116	134

Prema izvješćima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući razinu formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2009. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke veće su za 34% ili 183 milijuna KM i iznosile su 718 milijuna KM (samo u drugom kvartalu 2010. godine povećane su za 80 milijuna KM, a u četvrtom za 63 milijuna KM). Zbog rasta

nekvalitetne aktive u 2010. godini, banke su morale značajno povećati upravo rezerve za ove najlošije kredite, i rezultat je bilo povećanje istih sa 192 milijuna KM na 376 milijuna KM, odnosno za 95,4% ili 184 milijuna KM. Rezerve za opći kreditni rizik (A kategorija) su povećane za neznatnih 2% ili četiri milijuna KM, dok su za B kategoriju zbog njenog smanjenja, najviše reklasificiranjem u lošije kategorije, rezerve smanjenje za 4% ili pet milijuna KM. Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka i rizične aktive s izvanbilancom, povećan je sa 2,6% na 3,9%. Sa 31.12.2010. banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 24,2%, D kategoriju 56,7% i E 100% (na kraju 2009. godine: B 7,6%, C 23,7%, D 56,1% i E 100%).

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljnjeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, sukladno Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i pratiti njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

Tablica 27: Transakcije s povezanim osobama

Opis	DANI KREDITI ²⁷			INDEKS	
	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.	3/2	4/3
	1	2	3	4	5
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	26.823	29.191	84.600	109	290
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	304	470	375	155	80
Upravi banke	2.315	2.193	2.239	95	102
UKUPNO	29.442	31.854	87.214	108	274
Potencijalne i preuzete vanbil. obveze	10.304	5.137	22.653	50	441

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 174%, a potencijalne obveze za 341% (povećanje se najviše odnosi na jednu veliku banku u sustavu). Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika niska. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz financijskog izvješća koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka, odnosno iz računa dobiti i gubitka za 2010. godinu, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH ostvaren je negativan financijski rezultat-gubitak u iznosu od 103 milijuna KM, dok je u 2009. godini ostvarena dobit u iznosu od 807 tisuća KM. Osnovni razlog ovako lošeg financijskog rezultata je prvenstveno utjecaj visokog gubitka kod jedne banke, koji je za 36 milijuna KM veći od gubitka na razini sustava. U prethodnoj godini ova banka je imala znatno manji, ali i tada najveći gubitak u sustavu, u iznosu od 19 milijuna KM. U usporedbi sa 2009. godinom, evidentno je da je od 14 banaka koje su pozitivno poslovale u 2010. godini, kod sedam profitabilnost lošija (efekt 7,4 milijuna KM), ali istodobno šest banaka je imalo veću dobit (efekt 6,4 milijuna KM), a najveći pozitivan efekt od 9,8 milijuna KM ostvaren je kod dvije banke koje su u prošloj godini poslovale s gubitkom, a u 2010. godini su ostvarile dobit. S druge strane, iako je ukupan gubitak na razini sustava visok, kao što je navedeno najviše zbog jedne banke, broj banaka koje posluju s gubitkom je smanjen sa sedam na pet, od toga je jedna banka imala gubitak znatno manji (za 8,2 milijuna KM) nego prethodne godine. Analizirajući po kvartalima u 2010. godini, može se zaključiti da postoje pozitivna kretanja, ostvarena dobit je u četvrtom kvartalu znatno veća, kao i broj banaka koje su poslovale s pozitivnim financijskim rezultatom, dok je broj banaka koje su poslovale s gubitkom i iznos gubitka, ako isključimo banku s visokim gubitkom koja je utjecala na izuzetno visoki sistemski gubitak, u ovom kvartalu je nešto manji nego u prethodnim kvartalima.

Najveći utjecaj na pogoršanje profitabilnosti gotovo svih banaka u 2010. godini imao je porast troškova rezervi za kreditne gubitke, kao rezultat znatnog pada u kvaliteti kredita, odnosno povećanju razdoblja kašnjenja u otplati kredita, kao rezultat otežane naplate potraživanja, te pad kamatnih i sličnih prihoda.

²⁷ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) s više od 5% glasačkih prava.

Positivan financijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 55 milijuna KM, što je za 2% ili 1,2 milijuna KM više nego u 2009. godini, dok je pet banaka iskazalo gubitak u iznosu od 158 milijuna KM, što je više skoro tri puta ili 105 milijuna KM nego prethodne godine.

Na visoke oscilacije u iskazanom financijskom rezultatu u usporednim razdobljima posljednje tri godine najznačajniji utjecaj su imala dešavanja na burzi vezana za promjene cijena u trgovini vrijednosnim papirima i to visoki prihodi u 2007. godini, odnosno rashodi u 2008. godini, dok je u 2009. i 2010. godini njihov utjecaj minimalan, gotovo beznačajan, a glavni razlog lošeg financijskog rezultata je, kao što je već navedeno, pad kvalitete kreditnog portfelja i posljedično rast troškova rezervi za kreditne gubitke.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 28: Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak						
Datum/Opis	Na razini sustava		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.12.2008.						
Gubitak	-38.938	5	-761	1	-38.177	4
Dobit	88.977	15	464	1	88.513	14
Ukupno	50.039	20	-297	2	50.336	18
31.12.2009.						
Gubitak	-52.966	7	-965	1	-52.001	6
Dobit	53.773	13	518	1	53.255	12
Ukupno	807	20	-447	2	1.254	18
31.12.2010.						
Gubitak	-157.933	5	-	-	-157.933	5
Dobit	54.957	14	1.155	1	53.802	13
Ukupno	-102.976	19	1.155	1	-104.131	18

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (55 milijuna KM) 79,3% ili 44 milijuna KM se odnosi na tri banke u sustavu, čiji je udjel aktive u bankarskom sektoru 57,3% (dvije najveće banke i banka na četvrtom mjestu po tržišnom učešću), dok se u ukupnom gubitku od 158 milijuna KM samo na jednu veliku banku u stranom vlasništvu koja se, sa učešćem aktive 12,3%, u sustavu nalazi na trećem mjestu, odnosi 87,8% ili 139 milijuna KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 11 banaka ima lošiji financijski rezultat (za visokih 129 milijuna KM), dok osam banaka ima bolji rezultat (za 24 milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu poslovanja) evidentno je da je pod utjecajem ekonomske krize od početka 2009. godine došlo do pada profitabilnosti. Međutim, iako je u 2010. godini ostvaren visok gubitak, treba istaknuti utjecaj jedne banke s enormnim gubitkom, iako je i kod većine drugih banaka profitabilnost lošija. Naime, nakon 2001. godine (na razini sustava iskazan gubitak 33 milijuna KM), započeo je trend uspješnog poslovanja koji je zbog širenja globalne i financijske krize zaustavljen, tako da je ponovno u 2010. godini na razini bankovnog sustava iskazan gubitak, što je posljedica činjenice da je generalno u sustavu, a posebno kod velikih banaka, koje su bile nosioci profitabilnosti, došlo do smanjenja ukupnog prihoda, prvenstveno kao rezultat pada kamatnog prihoda uslijed smanjenja kreditnih plasmana, te, s druge strane, izuzetnog povećanja troškova rezervi za kreditne gubitke, kao posljedice pogoršanja kvalitete kredita kod svih banaka, što je bilo i očekivano u uvjetima sve jačeg utjecaja ekonomske krize.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 859 milijuna KM, sa stopom rasta od

5% ili 43 milijuna KM u odnosu na 2009. godinu. Ukupni nekamatni rashodi iznose 953 milijuna KM, sa stopom rasta od 18% ili 144 milijuna KM, što se negativno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

Stagnacija, a zatim pad kreditnih aktivnosti u 2009. godini (6%) i neznatan porast u 2010. godini (2%) imali su negativan utjecaj na razinu kamatnih prihoda. Naime, u 2010. godini ostvareni su kamatni prihodi u iznosu od 856 milijuna KM, što je za 7% ili 62 milijuna KM manje nego 2009. godine, a učešće u strukturi ukupnog prihoda je smanjeno sa 112,6% na 99,7%. Najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su smanjeni za 8% ili 66 milijuna KM, a učešće sa 103,5% na 90,6%. U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (49,1%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji u ukupnom kreditnom portfelju imaju učešće od 47,4%. Slijede prihodi od kamata na kredite dane privatnim poduzećima s učešćem od 39,2% i učešćem u kreditnom portfelju od 48,2%. Na temelju ovoga se može zaključiti da je kreditni portfelj stanovništva još uvijek profitabilniji za banke i manje rizičan s obzirom na nižu razinu nekvalitetnih kredita u strukturi kreditnih plasmana, ali i zbog većih kamatnih stopa na kredite plasirane stanovništvu, koje su u 2010. godini u prosjeku bile veće za cca 30% od kamatnih stopa na kredite poduzećima. Značajan pad od 40% ili 10 milijuna KM imali su prihodi po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija, a njihovo učešće je smanjeno sa 2,9% na 1,7%. Suprotan trend i kretanje zabilježen je kod prihoda od vrijednosnih papira koji se drže do dospijea, koji iznose 4,3 milijuna KM, i koji su u odnosu na isto razdoblje prošle godine veći za više od tri puta ili tri milijuna KM, što je u uvjetima pada kreditnih aktivnosti posljedica plasiranja viška likvidnih sredstva u vrijednosne papire, kako bi se ostvario bolji povrat na investirana sredstva, te efekt na profitabilnost.

Positivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u odnosu na prethodnu godinu imali pad od 18% ili 71 milijun KM i u 2010. godini iznosili su 326 milijuna KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 48,6% na 37,9%. Kamatni rashodi po depozitima, kao najveća stavka i relativno s učešćem i nominalno u iznosu u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 12% ili 35 milijuna KM što je, i pored rasta kamatonosnih depozita od 4%, najviše posljedica smanjivanja kamatnih stopa, posebno na dugoročne depozite i pravnih osoba i stanovništva, dok kamatne stope na kratkoročne depozite bilježe neznatno povećanje. Njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je smanjeno sa 37,1% na 31,1%. Smanjenje dugoročnih kreditnih zaduživanja banaka, najvećim dijelom kod stranih finansijskih institucija (banke „majke“ ili povezane banke iz grupacija i na finansijskim tržištima kod drugih kreditora), od 20%, kao posljedica kako redovnih otplata tako i manjim dijelom prijevremenih, čemu su banke pribjegavale radi smanjenja troškova uslijed visoke likvidnosti, doveli su do smanjenja kamatnih rashoda po osnovi uzetih kredita od 41% ili 30 milijuna KM. Njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je smanjeno sa 9% na 5,1%.

Kao rezultat bržeg pada kamatnih rashoda (18% ili 71 milijun KM) od kamatnih prihoda (7% ili 62 milijuna KM), neto kamatni prihod porastao je za 2% ili devet milijuna KM i iznosi 531 milijun KM, sa smanjenim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 64% na 61,8%.

Operativni prihodi iznose 328 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 12% ili 35 milijuna KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je povećano je sa 36% na 38,2%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće imaju naknade za izvršene usluge koje bilježe rast od 8% ili 15 milijuna KM. Porast operativnih prihoda je jednim dijelom vezan i za porast ostalih operativnih prihoda (21%).

Rezultat navedenog je rast ukupnog prihoda u 2010. godini za 5% ili 43 milijuna KM, odnosno ostvaren je u iznosu od 859 milijuna KM.

Ukupni nekamatni rashodi imali su brži rast (18%) od ukupnog prihoda (5%) i sa 31.12.2010.

iznose 954 milijuna KM, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 144 milijuna KM, prvenstveno kao rezultat izuzetnog povećanja troškova rezervi za kreditne gubitke. Istodobno njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 99,2% na 111%.

U okviru nekamatnih rashoda, relativno i nominalno najveći rast od 63% ili 149 milijuna KM imali su troškovi rezervi za kreditne gubitke, koji iznose 386 milijuna KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 29,1% na 44,9%. S druge strane, banke su nastojale uvesti restrikcije u operativnim troškovima, kroz smanjenje broja radnika, racionalizacijom poslovne mreže i općenito smanjenjem materijalnih troškova, što se vidi kroz pad troškova plaća i doprinosa (prosječan broj zaposlenih u 2010. godini manji za 4,7% u odnosu na prethodnu godinu) za 2% ili šest milijuna KM, te troškova poslovnog prostora i fiksne aktive za 4% ili šest milijuna KM.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tablica 29: Struktura ukupnih prihoda

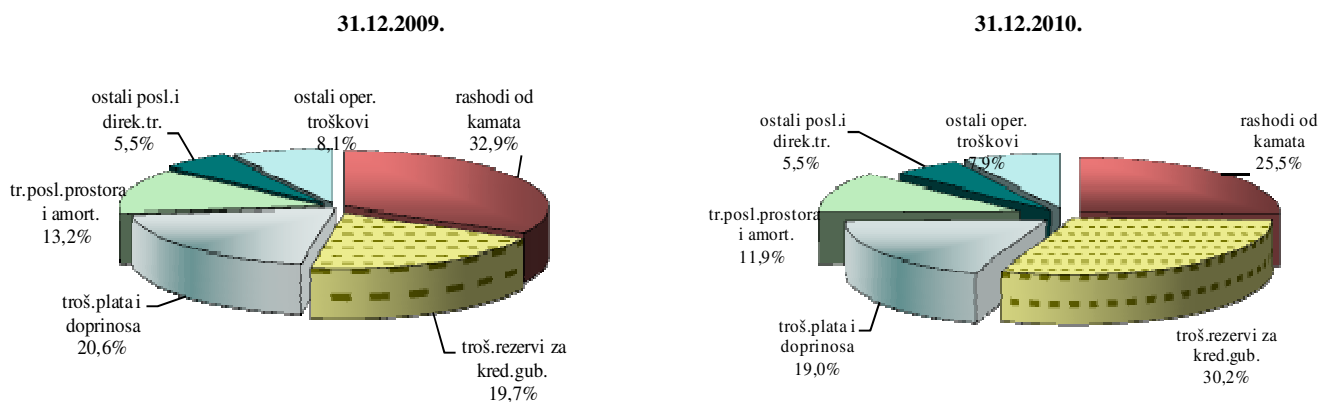
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		INDEKS	
	Iznos	%	%	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonsni rač. depozita kod depoz.inst.	84.585	6,7	23.848	2,0	14.388	1,2	28	60
Kreditni i poslovi leasinga	816.338	64,6	844.681	69,7	778.690	65,7	103	92
Ostali prihodi od kamata	45.254	3,6	50.163	4,1	63.450	5,4	111	126
UKUPNO	946.177	74,9	918.692	75,8	856.528	72,3	97	93
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	186.477	14,8	188.891	15,6	204.173	17,2	101	108
Prihodi iz posl. sa devizama	35.063	2,7	33.129	2,7	37.784	3,2	94	114
Ostali operativni prihodi	95.970	7,6	72.005	5,9	86.616	7,3	75	120
UKUPNO	317.510	25,1	294.025	24,2	328.573	27,7	93	112
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.263.687	100,0	1.212.717	100,0	1.185.101	100,0	96	98

Grafikon 23: Struktura ukupnih prihoda

Tablica 30: Struktura ukupnih rashoda								
Struktura ukupnih rashoda	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	291.575	24,5	302.305	25,1	266.893	20,9	104	88
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	112.074	9,4	73.593	6,1	43.536	3,4	66	59
Ostali rashodi od kamata	23.664	2,0	20.804	1,7	15.344	1,2	88	74
UKUPNO	427.313	35,9	396.702	32,9	325.773	25,5	93	82
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke	157.552	13,2	237.596	19,7	386.102	30,2	151	163
Troškovi plaća i doprinosa	243.089	20,4	248.716	20,6	242.690	19,0	102	98
Troškovi posl. prostora i amortizacija	151.159	12,7	158.884	13,2	152.737	11,9	105	96
Ostali poslovni i direktni troškovi	64.247	5,4	66.944	5,5	70.185	5,5	104	105
Ostali operativni troškovi	147.415	12,4	97.479	8,1	101.833	7,9	66	104
UKUPNO	763.462	64,1	809.619	67,1	953.547	74,5	106	118
UKUPNI RASHODI (I + II)	1.190.775	100,0	1.206.321	100,0	1.279.320	100,0	101	106

Grafikon 24: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećim tablicama dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tablica 31: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima			
KOEFICIJENTI	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.
Dobit na prosječnu aktivu	0,35	0,01	-0,68
Dobit na prosječni ukupni kapital	3,33	0,05	-6,15
Dobit na prosječni dionički kapital	5,02	0,07	-8,53
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,61	3,44	3,49
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	2,21	1,94	2,16
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,82	5,38	5,65
Poslovni i direktni rashodi ²⁸ /prosječna aktiva	1,54	2,01	3,00
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,77	3,33	3,27
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	5,31	5,34	6,27

-u %-

²⁸ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Tablica 32: Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31.12. 2010.

KOEFIČIJENTI	31.12. 2010.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivu	0,68	-0,69	-0,68
Dobit na prosječni ukupni kapital	2,51	-6,4	-6,15
Dobit na prosječni dionički kapital	3,39	-8,87	-8,53
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,23	3,50	3,49
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	8,24	2,09	2,16
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	10,48	5,59	5,65
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	3,47	2,99	3,00
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	6,21	3,24	3,27
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	9,68	6,23	6,27

Iskazani gubitak na razini bankovnog sustava rezultirao je i negativnim ključnim pokazateljima profitabilnosti: ROAA (dobit na prosječnu aktivu) i ROAE (dobit na prosječni dionički kapital). Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive, je nešto bolja nego u 2009. godini (porasla sa 5,38% na 5,65%), prvenstveno zbog većeg rasta ukupnog prihoda (5%) od prosječne ukupne aktive (0,3%). Treba istaći i visok rast poslovnih i direktnih rashoda po prosječnoj aktivu (sa 2,01% na 3%), a što je vezano za visoki rast troškova rezervi za kreditne gubitke.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog negativnih efekata koji ima ekonomska i financijska kriza na bankarski sektor u FBiH, profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem daljnjeg kretanja i trenda u kvalitetu aktive, odnosno kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, a s druge strane, ovisit će o efikasnom upravljanju i kontroli operativnih prihoda i troškova, iako su banke na strani rashoda dostigle maksimum, a dalje smanjenje može imati negativne efekte na efikasnost i kvalitetu ukupnog poslovanja. Banke će morati povećati razinu kreditnih aktivnosti, ne samo kako bi osigurale rast kamatnih prihoda, nego i zbog njihove osnovne društvene funkcije alociranja prikupljenih financijskih sredstava u gospodarske tokove i ekonomiju, uvažavajući pri tome standarde opreznog poslovanja i dobre prakse upravljanja rizicima, primarno kreditnim rizikom.

Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi jer se time izravno utječe na njezine performanse.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a sukladno međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1.7.2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁹ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove bez obzira na kojem teritoriju posluju, kao i na organizacijske dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

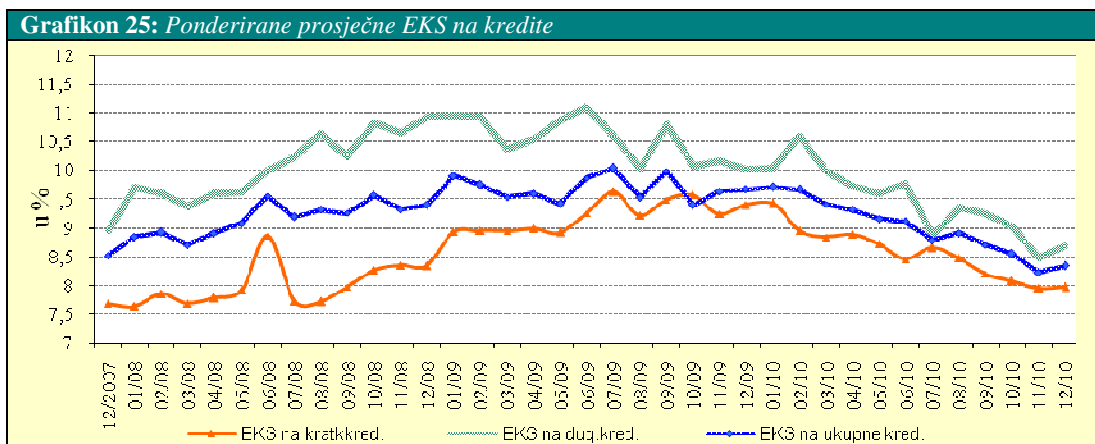
²⁹ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, sukladno propisanoj metodologiji³⁰.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2008., lipanj i prosinac 2009., te lipanj i prosinac 2010. godine.

Tablica33: Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite										
OPIS	31.12.2008.		30.6.2009.		31.12.2009.		30.06.2010.		31.12.2010	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	7,82	8,33	8,41	9,26	8,55	9,39	7,9	8,45	7,51	7,96
1.1. Gospodarstvu	7,74	8,19	8,40	9,10	8,51	9,27	7,86	8,34	7,47	7,82
1.2. Stanovništvu	10,25	13,04	10,03	13,94	9,51	12,9	8,97	12,28	8,67	12,65
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	9,95	10,92	9,92	11,09	9,16	10,00	8,89	9,75	7,91	8,69
2.1. Gospodarstvu	8,33	8,92	8,70	9,62	8,46	9,15	8,4	8,9	7,34	7,82
2.2. Stanovništvu	11,16	12,54	10,82	12,20	10,21	11,32	9,35	10,56	8,79	10,05
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	8,69	9,39	8,91	9,86	8,82	9,66	8,4	9,1	7,72	8,33
3.1. Gospodarstvu	7,88	8,37	8,45	9,19	8,50	9,23	8,04	8,53	7,42	7,82
3.2. Stanovništvu	11,09	12,58	10,75	12,34	10,17	11,42	9,34	10,64	8,78	10,18

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderirana EKS na kredite tijekom prosinca 2009. godine od 9,66%, nakon neznatnog povećanja od 0,04 postotna poena u siječnju, 0,12 postotna poena u kolovozu te 0,11 postotna

³⁰ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

poena u prosincu, ista bilježi kontinuirano smanjenje i u prosincu 2010. godine iznosi 8,33% što predstavlja smanjenje ponderirane EKS za 1,33 postotna poena.

Tijekom 2010. godine veće oscilacije bilježe ponderirane kamatne stope na dugoročne kredite i to unutar 2,1 postotnog poena, nego na kratkoročne koje su se kretale unutar 1,45 postotnih poena.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u prosincu 2010. godine iznosila je 7,96%, što je za 1,43 postotna poena manje u odnosu na prosinac 2009. godine.

Ponderirana EKS na dugoročne kredite je u prosincu 2010. godine iznosila 8,69%, što je u odnosu na prosinac 2009. godine manje za 1,32 postotna poena.

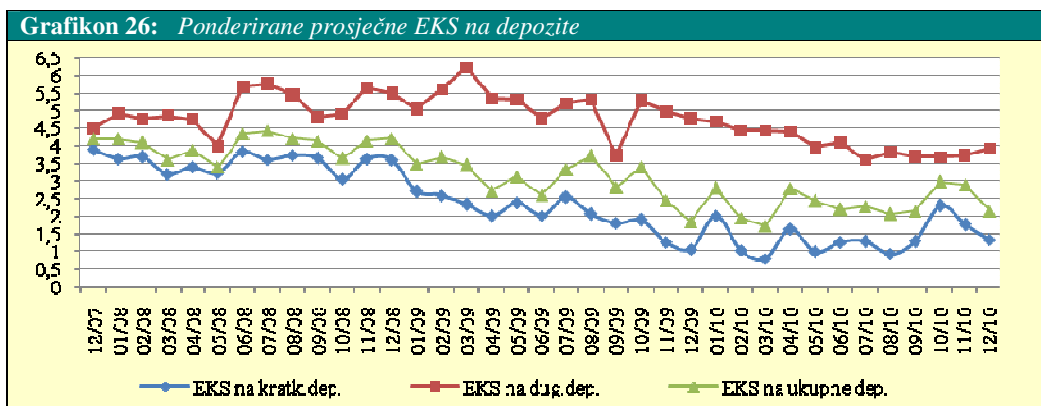
Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu³¹, u promatranom razdoblju 2010. godine imale su trend pada. Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu, iako još uvijek niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 9,23% iz decembra 2009. godine na razinu od 7,82% u prosincu 2010. godine (za 1,41 postotni poen). Kod dugoročnih kredita pad je iznosio 1,33 postotna poena (sa 9,15% na 7,82%), dok su EKS na kratkoročne kredite imale pad od 1,45 postotnih poena (sa 9,27% na 7,82%). Tijekom 2010. godine zabilježene su česte oscilacije u kretanju EKS na kratkoročne i dugoročne kredite gospodarstvu tako da se više puta mijenjao njihov odnos. U siječnju, svibnju, srpnju, listopadu i studenom prosječna EKS na kratkoročne kredite bila je veća od EKS na dugoročne, u ostalim mjesecima je bilo suprotno, da bi u prosincu 2010. godine dostigle istu razinu od 7,82%.

Ukupna EKS na kredite plasirane stanovništvu, kao i kod gospodarstva, imale su tijekom 2010. godine blagi trend pada, više kod dugoročnih nego kratkoročnih kredita. Promjene su se kretale unutar 1,85 postotna poena, s najnižom kamatnom stopom u travnju od 10,03% i najvećom zabilježenom u veljači od 11,88%. EKS na kredite plasirane stanovništvu u prosincu 2010. godine iznosi 10,18% što je za 1,24 postotna poena manje u odnosu na prosinac 2009. godine. EKS na dugoročne kredite plasirane istom sektoru je s razine u prosincu 2009. godine od 11,32% u prosincu 2010. godine smanjena na 10,05%. EKS na kratkoročne kredite u prosincu 2010. godine iznosila je 12,65% što je za 0,26 postotnih poena manje u odnosu na prosinac 2009. godine.

Ponderirane NKS i EKS po oročenim depozitima, izračunatim na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor su prikazane u sljedećoj tablici.

Tablica 34: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite										
O P I S	31.12.2008.		30.06.2009.		31.12.2009.		30.06.2010.		31.12.2010.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	3,59	3,59	1,99	2,01	1,06	1,06	1,26	1,26	1,31	1,32
1.1. do tri mjeseca	3,48	3,49	1,74	1,74	0,72	0,72	0,39	0,39	0,97	0,97
1.2. do jedne godine	4,13	4,14	3,80	3,95	2,90	2,91	3,25	3,26	2,61	2,63
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	5,48	5,49	4,72	4,78	4,75	4,77	4,08	4,09	3,89	3,92
2.1. do tri godine	5,41	5,42	4,58	4,66	4,72	4,74	3,86	3,87	3,78	3,80
2.2. preko tri godine	6,34	6,33	6,14	6,11	5,12	5,13	5,45	5,47	4,48	4,57
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	4,2	4,2	2,57	2,60	1,82	1,83	2,19	2,19	2,13	2,14

³¹ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na prosinac 2009. godine ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u prosincu 2010. godine povećana je za 0,31 postotni poen (sa 1,83% na 2,14%), najviše zbog blagog povećanja EKS na kratkoročne depozite. Ponderirana EKS na kratkoročne depozite bilježi kretanja unutar 1,5 postotnih poena, s najvećom stopom u listopadu u iznosu od 2,29% te najnižom u martu kada je iznosila 0,79%, da bi u prosincu 2010. godine iznosila 1,32% (prosina 2009. godine: 1,06%). Ponderirana EKS na dugoročne depozite bilježi pad od 0,85 postotnih poena u odnosu na prosinac 2009. godine i u prosincu 2010. godine iznosila je 3,92%.

Kod kratkoročnih depozita dolazi do rasta EKS na depozite oročene do tri mjeseca za 0,25 postotnih poena u odnosu na razinu u prosincu 2009. godine, te ista iznosi 0,97%. Na depozite oročene do jedne godine prosječna EKS iznosi 2,63%, što je za 0,28 postotnih poena manje u odnosu na prosinac 2009. godine.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine je smanjena u odnosu na razinu iz prosinca za 0,94 postotnih poena i u prosincu je iznosila 3,80%. EKS na depozite oročene preko tri godine u prosincu iznosi 4,57% što je za 0,56 postotna poena manje od prosinca 2009. godine kada je ista iznosila 5,13%

Prosječna EKS na depozite stanovništva u prosincu iznosi 2,94% i manja je za 0,81 postotni poena u odnosu na prosinac 2009. godine. U zadnjem kvartalu 2010. godine EKS na oročene depozite gospodarstva sa rujanske razine od 1,59% porasle su u listopadu na 2,66%, da bi u prosincu bile neznatno manje i iznosile 2,55% (prosina 2009. godine: 1,1%), što je rezultiralo smanjenjem razlike u EKS na depozite stanovništva i gospodarstva.

Razlika u EKS gospodarstva i stanovništva proizlazi iz strukture oročenih depozita. Naime, depoziti gospodarstva se najviše oročavaju kratkoročno i to do tri mjeseca (manji dio do jedne godine), a ovi depoziti nose znatno niže kamatne stope. S druge strane, u strukturi depozita koji se oročavaju preko jedne godine (najveći iznos oročenja je do tri godine) dominantni su depoziti stanovništva.

U četvrtom kvartalu 2010. godine, iznos kratkoročnih depozita pravih osoba je znatno smanjen, što je imalo za posljedicu povećanje kamatnih stopa na iste s ciljem privlačenja ovih depozita od strane banaka.

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i

na depozite po viđenju, izračunate su na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 35: Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

O P I S	31.12.2008.		30.06.2009.		31.12.2009.		30.06.2010.		31.12.2010.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,62	8,81	8,56	9,00	8,96	8,96	8,83	8,84	8,29	8,29
2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,40	0,40	0,40	0,40	0,41	0,41	0,23	0,23	0,22	0,22

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u prosincu 2010. godine iznosila je 8,29% (smanjenje za 0,67 postotnih poena u odnosu na prosinac 2009. godine), a na depozite po viđenju 0,22%, što je manje za 0,19 postotnih poena u odnosu na prosinac 2009. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njezinu održivost na financijskom tržištu. Također, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, te njegove stabilnosti i sigurnosti.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju rizik likvidnosti imao je sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njegovog unapređenja i poboljšanja. Međutim, treba istaknuti kako je međuovisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju veoma visoka.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo porastao i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje banke, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njezine solventnosti i kapitalne osnove.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka nije bila ugrožena likvidnost bankovnog sustava, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, s tendencijom blagog pogoršanja u 2010. godini što je posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovi neznatnog povećanja kreditnih aktivnosti, investicija u vrijednosne papire, plaćanja kreditnih obveza, kao i prijevremenog povrata dugoročnih depozita kod jedne banke što je imalo utjecaja na pogoršanje ročne usklađenosti dospjeća stavki aktive i obveza. Ostaje konstatacija i ocjena da je likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni i pokrivenošću kratkoročnih obveza likvidnim sredstvima. Međutim, zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja financijske krize u svijetu, koja se negativno reflektira na bankovne sustave pojedinih europskih

zemalja, a većina banaka u F BiH je u vlasništvu velikih europskih bankarskih grupa koje pružaju značajnu financijsku podršku našim bankama kroz depozitna i kreditna sredstva, ocjenjuju se da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom.

Također treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor i u 2010. godini izražen, negativne posljedice reflektiraju se na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke posluju u BiH, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, a to dovodi do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospijeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospjeća instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31.12.2010. i dalje najveće učešće od 74,5% imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove³²) s učešćem od 10,8%, koji su s duljim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli poboljšanju ročne usklađenosti dospjeća stavki aktive i obveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, a nakon dužeg razdoblja poboljšanja, u 2010. godini prisutan je blagi trend pogoršanja.

- u 000 KM-

Tablica 36: Ročna struktura depozita								
DEPOZITI	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	4.186.773	40,0	4.490.845	40,7	5.054.335	45,0	107	113
Do 3 mjeseca	460.100	4,4	322.763	2,9	344.926	3,1	70	107
Do 1 godine	979.516	9,4	833.089	7,5	1.085.115	9,6	85	130
1. Ukupno kratkoročni	5.626.389	53,8	5.646.697	51,1	6.484.376	57,7	100	115
Do 3 godine	3.018.766	28,9	3.292.619	29,8	2.832.507	25,2	109	86
Preko 3 godine	1.816.695	17,4	2.106.552	19,1	1.915.947	17,1	116	91
2. Ukupno dugoročni	4.835.461	46,2	5.399.171	48,9	4.748.454	42,3	112	88
UKUPNO (1 + 2)	10.461.850	100,0	11.045.868	100,0	11.232.830	100,0	106	102

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvama osnovnim grupama, u odnosu na 2009. godinu, evidentno je pogoršanje ročnosti, zbog povećanja učešća kratkoročnih depozita za 6,6 postotnih poena i za isto smanjenje dugoročnih depozita, tako da je njihovo učešće sa 31.12.2010. iznosilo 57,7% i 42,3%.

³² Subordinirani dugovi: uzeti krediti i obveze trajnog karaktera.

Navedene promjene u ročnoj strukturi rezultat su rasta kratkoročnih depozita u 2010. godini za 15% ili 838 milijuna KM i istodobno smanjenja dugoročnih depozita za 12% ili 651 milijun KM.

Rast kratkoročnih depozita ostvaren je po osnovi povećanja depozita po viđenju za 13% ili 564 milijuna KM i učešća sa 40,7% na 45%, dok su depoziti do tri mjeseca povećani za 7% ili 22 milijuna KM, uz istodobno neznatno povećanje učešća sa 2,9% na 3,1%. Depoziti do jedne godine imali su rast od 30% ili 252 milijuna KM, zbog čega je i njihovo učešće u ukupnim depozitima povećano sa 7,5% na 9,6%. Depoziti po viđenju i dalje imaju najveće učešće od 45% u ukupnim depozitima, dok najmanje učešće (3,1%) imaju depoziti do tri mjeseca. U ukupnim depozitima po viđenju najveće učešće imaju depoziti stanovništva (39,9%), koji su u odnosu na 2009. godinu povećani za 24% ili 394 milijuna KM.

Ukupni dugoročni depoziti su u 2010. godini smanjeni za značajnih 12% ili 651 milijun KM, najvećim dijelom po osnovi smanjenja dugoročnih depozita bankarskih institucija u iznosu od 571 milijun KM, od čega se samo na jednu banku odnosi 348 milijuna KM. Treba istaknuti da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva s povećanjem učešća sa 43,8% na 51,6% i bankarskih institucija sa smanjenjem učešća sa 34,6% na 27,4%. U depozitima oročenim do tri godine najveće učešće od 67,1% imaju depoziti stanovništva (na kraju 2009. godine 58,2%), dok u razdoblju preko tri godine najveće učešće od 60,9% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2009. godine 72%).

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 37: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2008.		31.12.2009.		31.12.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil.obveze	234.178	2,2	354.200	3,6	567.182	5,7	151	160
Kratkoročni krediti	2.337.251	22,4	2.159.008	22,0	2.129.184	21,3	92	99
Dugoročni krediti	7.862.948	75,4	7.283.592	74,4	7.285.545	73,0	93	100
UKUPNO KREDITI	10.434.377	100,0	9.796.800	100,0	9.981.911	100,0	94	102

U 2010. godini dugoročni krediti su zadržani na približno istoj razini (povećani za dva milijuna KM), kratkoročni krediti bilježe smanjenje od 1% ili 30 milijuna KM, dok su dospjela potraživanja povećana za visokih 60% ili 213 milijuna KM, od čega se najveći iznos od 184 milijuna KM odnosi na privatna poduzeća. U strukturi dospjelih potraživanja 77% su od privatnih poduzeća, 19% od stanovništva i 4% od ostalih sektora.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 89% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 56,7%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 66,2% što je za 1,9 postotnih poena više u odnosu na kraj 2009. godine, zbog blagog rasta kredita od 2% ili 185 milijuna KM i smanjenja aktive od 1% ili 161 milijun KM. Novčana sredstva su smanjena za 7% ili 339 milijuna KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2009. godine, smanjeno je sa 31,4% na 29,5%.

Banke su u 2010. godini redovito ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH. Stopa obvezne rezerve je od 11.10.2008., u cilju osiguranja dodatne likvidnosti banaka, smanjena na 14%. Također, s istim ciljem, odlukom CB BiH izmijenjena je osnovica za obračun obvezne rezerve, tako da pozajmljena sredstva od nerezidenata po osnovi ugovora zaključenih poslije 1.11.2008., ne ulaze u osnovicu za obračun. Od 1.1.2009. uvedena je diferencirana stopa obvezne rezerve s obzirom na ročnost izvora (10% na dugoročne i 14% na kratkoročne), a od 1.5.2009. stopa na dugoročne depozite i pozajmljena sredstva je smanjena na 7%. Obvezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike u BiH u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1.10.2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, također značajno utječe na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tablici.

- u % -

Tablica 38: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³³ / ukupna aktiva	28,3	31,9	30,2
Likvidna sredstva / kratkoročne financ.obveze	51,2	54,2	50,8
Kratkoročne financ.obveze/ ukupne financ.obveze	62,9	66,9	68,1
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁴	82,6	76,4	79,0
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ³⁵	80,9	75,0	77,6

Sve banke kontinuirano ispunjavaju, i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tablica 39: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.687.406	3.789.107	3.887.490	103	103
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.310.173	3.341.965	3.585.319	101	107
3. Kratkoročni izvori sred. (osnovica za obračun)	5.821.848	5.431.143	6.128.941	93	113
4. Iznos obveze:					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.164.370	1.086.229	1.225.788	93	113
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	582.185	543.114	612.894	93	113
5. Ispunjenje obveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.523.036	2.702.878	2.661.702	107	98
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.727.988	2.798.851	2.972.425	103	106

³³ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁴ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁵ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijuća stavki financijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³⁶.

- u 000 KM -

Tablica 40: Ročna usklađenost financijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1-30 dana					
1. Iznos financijske aktive	5.126.920	5.719.878	5.674.836	112	99
2. iznos financijskih obveza	4.763.530	5.070.291	5.816.147	106	115
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	363.390	649.587	- 141.311	179	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,6%	112,8%	97,6%		
b) Propisani minimum %	85,0 %	85,0 %	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,6 %	27,8 %	12,6%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos financijske aktive	5.892.107	6.479.395	6.408.275	110	99
2. iznos financijskih obveza	5.441.072	5.745.023	6.450.887	106	112
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	451.035	734.372	- 42.612	163	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,3%	112,8 %	99,3%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	28,3%	32,8%	19,3%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos financijske aktive	6.999.103	7.469.752	7.343.882	107	98
2. iznos financijskih obveza	6.477.230	6.956.965	7.509.597	107	108
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	521.873	512.787	- 165.715	99	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,1 %	107,4%	97,8%		
b) Propisani minimum %	75,0 %	75,0 %	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	33,1%	32,4%	22,8%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31.12.2010. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite. Međutim, zabrinjava činjenica pogoršanja ročne usklađenosti s obzirom na znatno niže postotke ostvarenja viška iznad propisanog minimuma, odnosno, sa 31.12.2010., prvi put u posljednje dvije godine iznos financijskih obveza je veći od iznosa financijske aktive, i to u sva tri vremenska intervala do 180 dana, na što je značajan utjecaj imao prijevremeni povrat dugoročnih depozita kod jedne banke prema „majci“ (samo u četvrtom kvartalu 2010. godine cca 219 milijuna KM). Također, promatrano prema preostalom dospijuću prisutan je negativan trend povećanja učešća depozita s dospijućem do sedam dana, čiji je rast (cca 17%) u odnosu na kraj 2009. godine deset puta brži od porasta ukupnih depozita od 1,7%, što je rezultiralo i povećanjem njihovog učešća sa cca 42% na cca 48% u ukupnim depozitima, a sukladno propisanim limitima za ročnu usklađenost, jednim dijelom ovim sredstvima financiraju se plasmani s duljim rokovima dospijuća.

³⁶ Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07 i 6/08) od 1.1.2008. propisani su novi postotci za ročnu usklađenost financijske aktive i obveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijuća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijuća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijuća do 90 dana u plasmane s rokom dospijuća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospijuća do 180 dana u plasmane s rokom dospijuća do 180 dana.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja može se zaključiti kako su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. zaustavljena, da je tijekom 2009. došlo do trenda poboljšanja, a u 2010. godini do blagog pogoršanja, tako da se likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje ocjenjuje na zadovoljavajućoj razini nivou. Kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte širenja globalne financijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane zbog usporenijeg priljeva depozita i pogoršavanja ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane slabiji je priljev likvidnih sredstava, zbog pada naplativosti kredita, treba istaknuti da će u narednom razdoblju banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i postupaju li sukladno s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka³⁷ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke.³⁸

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti kako se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcionira kao valutni odbor i gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31.12.2010. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 14,8% ili 2,2 milijarde KM (na kraju 2009. godine 17,1% ili 2,6 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drukčija, jer je

³⁷ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

³⁸ Člankom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, a za ostale valute do 20%, i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

učešće obveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 53,6% ili 8,1 milijarda KM (na kraju 2009. godine 56,7% ili 8,6 milijardi KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³⁹ i ukupno.

-u milijunima KM-

Opis	31.12.2009.				31.12.2010.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.697	19,4	2.150	22,2	1.195	14,6	1.637	18,0	70	76
2. Krediti	90	1,0	124	1,3	72	0,9	104	1,1	80	84
3. Krediti s val. klauzulom	6.713	76,6	7.095	73,1	6.508	79,6	6.868	75,5	97	97
4. Ostalo	269	3,0	336	3,4	401	4,9	489	5,4	149	146
Ukupno (1+2+3+4)	8.769	100,0	9.705	100,0	8.176	100,0	9.098	100,0	93	94
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.704	68,9	6.585	71,5	5.552	71,6	6.424	74,1	97	98
2. Uzeti krediti	1.689	20,4	1.727	18,7	1.328	17,1	1.363	15,7	79	79
3. Dep. i kred. s val.klauz.	577	6,9	577	6,3	584	7,5	584	6,8	101	101
4. ostalo	313	3,8	322	3,5	288	3,8	296	3,4	92	92
Ukupno (1+2+3+4)	8.283	100,0	9.211	100,0	7.752	100,0	8.667	100,0	94	94
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	50		57		26		28			
2. Pasiva	500		505		435		438			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	36		46		16		21			
%	2,3%		3,0%		1,0%		1,3%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	27,7%		27,0%		29,0%		28,7%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi⁴⁰ dominantno je učešće EURO od 74,8%, što je nešto niže od učešća 31.12.2009. (78,8%), uz smanjenje nominalnog iznosa sa 2,1 milijardu KM na 1,7 milijardi KM. Učešće EURO u obvezama je neznatno smanjeno sa 89,3% na 88,7%, uz smanjenje nominalnog iznosa sa 7,7 milijardi KM na 7,2 milijarde KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditu) i obveza⁴¹, koji je posebno značajan u aktivi (75,5% ili 6,9 milijardi KM) i nešto niži u odnosu na 31.12.2009. (73,1% ili 7,1 milijarda KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 24,5% ili 2,2 milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 18,3% ili 1,7 milijardi KM i ostale valute 6,2% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2009. godine krediti ugovoreni s valutnom klauzulom u iznosu od 7,1 milijardu KM su imali učešće od 73,1%, a ostale stavke u EURO 21,2% ili 2,1 milijardu KM). Od ukupnih neto kredita (9,3 milijarde KM) 73,5% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (94,8%).

Na drugoj strani, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,7 milijardi KM) najveće učešće

³⁹ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁰ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto načelu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

⁴¹ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditu) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dopuštena samo dvosmjerna valutna klauzula).

od 82,7% ili 7,2 milijarde KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obveza minimalan i iznosi 6,8% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2009. godine učešće obaveza u EURO bilo je 83,7% ili 7,7 milijardi KM, a indeksiranih obveza 6,3% ili 0,6 milijardi KM).

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava FBiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2010. godini kretala u okviru propisanih ograničenja.

Sa 31.12.2010. dugu deviznu poziciju imalo je 10 banaka, a kratku poziciju devet banaka. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 1,3% temeljnog kapitala banaka, što je za 28,7% manje od dopuštene. Individualna devizna pozicija za EURO bila je gotovo uravnotežena i iznosila je 1%, pri čemu su stavke financijske aktive bile neznatno veće od financijskih obveza (duga pozicija), što je za 29% manje od dopuštene.

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provođenja reformi je dostigao zavidnu razinu. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom razdoblju će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevladavanje i ublažavanje negativnih efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti s provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i na lica mjesta s težištem na ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da supervizija bude još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sustavnog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - nastaviti sustavno praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
  - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji,
  - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
  - unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organiziranje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplata potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnosti podataka.
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ulagati napore za ubrzanje okončanja preostalih privremenih uprava i postupaka likvidacije na temelju zaključka Upravnog odbora;
- posebno ubrzati rješavanje neriješenih pitanja sa Vladom FBiH, a u vezi Privremene uprave u Hercegovačkoj banci d.d. Mostar, vezano za terminale Dretelj.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritorij F BiH u prosincu 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;

- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- opredjeljenju o statusu banaka u vlasništvu Federacije BiH;
- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, poduzeća koja se bave leasingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremama za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sustav polazeći i od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti povjeritelja i jamaca, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od utjecaja krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, sukladno zakonu i podzakonskim aktima;
- jačanje sustava internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- redovito, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-28-3-1/11
Sarajevo, 31.03.2011. god.

P R I L O Z I

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH
PRILOG 3.....	Bilanca stanja banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 4.....	Tržišno učešće banaka u F BiH
PRILOG 5.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Izvešće o klasifikaciji aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 7.....	Račun dobiti i gubitka banaka u F BiH
PRILOG 8.....	Izvešće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 9.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.12.2010.

Br.	BANKA	Adresa	Telefon	Direktor	
1	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
2	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
3	HERCEGOVAČKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar	Nadbiskupa Čule bb	036/332-901, fax:332-903	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
4	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	MICHAEL VOGT
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
7	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
8	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5.	033/720-070, fax:720-100	EDIN MUFTIĆ
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
10	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Put zivota 2.	033/564-000, fax: 564-050	Privr.upravitelj - Stjepan Jovičić - 05.10.2010.
11	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	AZRA ČOLIĆ
12	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8.	033/250-950, fax:250-971	FRIEDER WOEHRMANN
13	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
14	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/277-900, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
15	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	KENAN BOZKURT
17	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
18	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
19	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
20	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND

PRILOG 2

**PRAVNI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH,
BANAKA, MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA I LEASING DRUŠTAVA U
FEDERACIJI BIH****Zakoni F BiH****Osnovni zakoni kojima se regulira rad Agencije za bankarstvo FBiH, bankarskog, mikro kreditnog i leasing sektora**

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08)
2. Zakon o bankama (“Službene novine F BiH”, br. 39/98, 32/00, 48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03 i 28/03)
3. Zakon o mikro kreditnim organizacijama (“Službene novine FBiH”, broj: 59/06)
4. Zakon o leasingu („Službene novine Federacije BiH”, br. 85/08 i 39/09)
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 37/08)
6. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, (“Službene novine F BiH”, broj: 57/08)

Ostali zakoni

1. Zakon o gospodarskim društvima (“Službene novine FBiH” br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03 i 68/05, 91/07 i 84/08)
2. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, broj: 7/06)
3. Zakon o finansijskom poslovanju (“Službene novine F BiH”, br. 2/95, 14/97, 13/00 i 29/00)
4. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine F BiH”, broj: 35/98)
5. Zakon o mjenici (“Službene novine F BiH”, br. 32/00, 28/03)
6. Zakon o čeku (“Službene novine F BiH”, broj: 32/00)
7. Zakon o obveznim odnosima (“Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93, Službene novine FBiH broj: 29/03)
8. Zakon o početnoj bilanci stanja poduzeća i banaka (“Službene novine FBiH”, br. 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09)
9. Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, broj: 85/08)
10. Zakon o investicijskim fondovima (“Službene novine FBiH”, broj: 85/08)
11. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine F BiH”, br. 39/98 i 36/99),
12. Zakon o Komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine F BiH” br. 39/98 i 36/99)
13. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine F BiH”, br. 32/00, 28/03)
14. Zakon o prestanku važenja Zakona o unutarnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, broj: 56/04)
15. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH (“Službene novine F BiH”, broj: 83/09)
16. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjih obveza F BiH (“Službene novine F BiH”, br. 66/04, 49/05, 35/06, 31/08, 32/09 i 65/09)
17. Zakon o utvrđivanju i ostvarivanju potraživanja građana u postupku privatizacije (“Službene novine F BiH”, br. 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07 i 65/09)

18. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u F BiH („Službene novine FBiH“, broj: 86/07)
19. Zakon o trezoru u F BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 19/03)
20. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u F BiH (“Službene novine F BiH”, br. 27/05 i 68/05)
21. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u F BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 64/07)
22. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine F BiH”, broj: 47/10)
23. Zakon o reviziji (“Službene novine F BiH”, broj: 32/05)
24. Zakon o imovinsko-pravnim odnosima (“Službene novine F BiH”, br. 06/9 i 29/03)
25. Zakon o zemljišnim knjigama F BiH (“Službene novine F BiH”, br. 19/03 i 54/04)
26. Zakon o porezu na dobit (“Službene novine F BiH”, broj: 97/07)
27. Zakon o porezu na dohodak (“Službene novine F BiH”, broj: 10/08)
28. Zakon o doprinosima (“Službene novine F BiH”, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02 i 17/06 i 14/08)
29. Zakon o stranim ulaganjima (“Službene novine F BiH”, br. 61/01 i 50/03)
30. Zakon o radu (“Službene novine F BiH”, br. 43/99, 32/00 i 29/03)
31. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u F BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 70/08)
32. Zakon o prekršajima FBiH (“Službene novine F BiH”, broj: 31/06)
33. Zakon o sudovima F BiH (“Službene novine F BiH”, br. 38/95, 22/06 i 63/10)
34. Zakonu o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 38/05, 22/06 i 63/10)
35. Zakon o vještacima (“Službene novine F BiH”, br. 49/05 i 38/08)
36. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/01)
37. Zakon o eksproprijaciji (“Službene novine FBiH“, broj: 70/07)
38. Zakon o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“, broj: 9/05)
39. Zakon o Vladi F BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06)
40. Zakon o stečajnom postupku (“Sl. novine F BiH”, br. 29/03, 32/04, 42/06),
41. Zakon o likvidacijskom postupku (“Službene novine FBiH”, broj: 29/03),
42. Zakon o izvršnom postupku (“Sl. novine F BiH”, br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06-isp. i 39/09),
43. Zakon o parničnom postupku (“Sl. novine FBiH”, br. 53/03, 73/05 i 19/06),
44. Zakon o izvanparničnom postupku („Sl. novine FBiH“, br. 2/98, 39/04, 73/05)
45. Zakon o upravnom postupku (“Službene novine F BiH”, broj: 2/98 i 48/99)
46. Kazneni Zakon Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04 i 18/05 i 42/10)
47. Zakon o kaznenom postupku (“Službene novine F BiH”, br. 35/03,37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10)
48. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u Federaciji BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 64/07)
49. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji BiH (“Službene novine F BiH”, br. 27/05, 68/05 i 43/09)
50. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, br. 33/02, 28/04, 57/09 I40/10)
51. Zakon o izvršenju kaznenih sankcija u Federaciji BiH (“Službene novine F BiH”, br. 44/98, 42/99 i 12/09)
52. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima (“Službene novine F BiH”, broj: 35/09)
53. Zakon o turističko-ugostiteljskoj djelatnosti („Službene novine Federacije BiH“, br. 19/09 i 28/03)
54. Zakon o trgovini („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/04)

55. Zakon o jedinstvenom sustavu registracije kontrole i naplate doprinosa ("Službene novine F BiH", broj: 42/09)
56. Zakon o izmirenju obveza na temelju računa stare devizne štednje u Federaciji BiH ("Službene novine F BiH", broj: 62/09)
57. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjih obveza Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 66/04, 49/05, 35/06, 31/08, 32/09 i 65/09)
58. Uputa o otvaranju i zatvaranju računa za obavljanje platnih transakcija i vođenje evidencije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 55/00, 61/05)
59. Pravilnik o uvjetima i postupku iznošenja efektivnog stranog novca, vrijednosnih papira i vrijednosnica koje glase na strana sredstva plaćanja („Službene novine FBiH“, broj: 35/00)

Zakoni BiH

1. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranju terorističkih aktivnosti ("Službeni glasnik BiH", broj: 53/09)
2. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08 i 75/09)
3. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06)
4. Zakon o konkurenciji („Službene novine FBiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09)
5. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 25/06)
6. Zakon o zaštiti osobnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj: 49/06)
7. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj: 91/06)
8. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 76/06 i 100/08)
9. Zakon o izmirenju obveza po računima stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, br. 28/06, 76/06 i 72/07)
10. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja na temelju izvršnih odluka na teret proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 43/03 i 43/04)
11. Zakon o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 42/04)
12. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 32/07)
13. Zakon o nadzoru nad tržištem BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 45/04 i 44/07)
14. Zakon o centralnoj evidenciji i razmjeni podataka ("Službeni glasnik BiH", br. 16/02 i 32/07)
15. Zakon o sustavu neizravnog oporezivanja ("Službeni glasnik BiH", br. 52/04 i 32/079)
16. Zakon o riznici institucija BiH («Službeni glasnik BiH», broj 27/00)
17. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", broj: 41/07)
18. Okvirni zakon o zalozima ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04 i 54/04)
19. Zakon o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05 i 35/05 i 100/08)
20. Zakon o elektronskom pravnom i poslovnom prometu ("Službeni glasnik BiH", broj: 88/07)
21. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 16/02, 12/04 i 63/08)
22. Zakon o sudu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/02, 37/03, 4/04 i 9/04, 32/07)
23. Zakon o visokom sudskom i tužiteljskom vijeću ("Službeni glasnik BiH", br. 15/02, 26/02, 35/02, 42/03, 10/04 i 32/07)
24. Zakon o tužiteljstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 42/03, 9/04 i 35/04)
25. Kazneni Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 37/03, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06 i 32/07)
26. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 83/08 i 88/07)
27. Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 36/03, 26/04,

- 76/06, 32/07, 76/07, 15/08 i 58/08)
28. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02 i 12/04, 88/07)
  29. Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 36/04, 84/07);
  30. Zakon o parničnom postupku („Službeni glasnik BiH“, broj: 53/03);
  31. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", broj: 37/04);
  32. Zakon o javnim nabavama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 49/04, 19/05, 52/05, 8/06, 24/06 i 70/06)
  33. Pravilnik o podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i minimumu drugih pokazatelja neophodnih za efikasno provođenje odredbi Zakona o sprečavanju pranja novca („Službeni glasnik BiH“, broj: 17/05)
  34. Zaključak o autentičnom tumačenju zakona, drugih propisa i općih akata ("Službeni glasnik BiH", broj: 24/04)
  35. Zakon o carinskoj tarifi ("Službeni glasnik BiH", br. 1/98, 5/98, 7/98, 22/98, 31/02, 32/04, 48/05, 76/06 i 39/09)

ODLUKE AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BiH KOJIMA SE UREĐUJE RAD BANAKA

1. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine F BiH", broj: 3/03),
2. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka ("Službene novine F BiH", br. 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08 i 86/10),
3. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikacijom aktive banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 3/03, 12/04, 88/07, 6/08 i 86/10);
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka ("Službene novine F BiH", br. 3/03, 6/03 ispr., 18/03, 64/03 i 1/06),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka ("Službene novine F BiH", br. 3/03, 12/04, 88/07 i 6/08),
6. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka ("Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03 i 54/04),
7. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprečavanju pranja novca i financiranju terorizma ("Službene novine F BiH", br. 3/03, 18/04, 5/05 i 13/05),
8. Odluka o izvaji o imovinskom stanju ("Službene novine F BiH", broj: 3/03),
9. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje s osobama povezanim s bankom ("Službene novine F BiH", broj: 3/03),
10. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti banaka ("Službene novine F BiH", broj: 3/03),
11. Odluka o minimalnim standardima sustava interne kontrole u bankama ("Službene novine F BiH", broj: 3/03),
12. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama ("Službene novine F BiH", broj: 3/03),
13. Odluka o uvjetima kada se banka smatra nesolventnom ("Službene novine F BiH", broj: 3/03),
14. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka ("Službene novine F BiH", broj: 3/03),
15. Odluka o formi izvješća koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine F BiH", br. 3/03, 18/03, 52/03, 64/03 ispr., 6/04, 14/04, 54/04, 5/05, 43/07, 55/07, 81/07, 88/07, 6/08 i 86/10),
16. Odluka o izvješćivanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom ("Službene novine F BiH", broj: 3/03),
17. Odluka o minimumu obima oblika i sadržaja programa i izvješća o ekonomsko-financijskoj reviziji banaka ("Službene novine F BiH", br. 3/03, 64/03),

18. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo F BiH ("Službene novine F BiH", br. 3/03 i 6/03 ispr.),
19. Odluka o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih osoba u bankama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 20/10 i 86/10)
20. Odluka o bližim uvjetima i načinu postupanja banke po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/10),
21. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune ("Službene novine F BiH", broj: 7/03),
22. Odluka o visini i uvjetima dodjele kredita zaposlenicima banke ("Službene novine F BiH", br. 7/03 i 83/08)
23. Uputa za licenciranje i druge suglasnosti Agencije za bankarstvo F BiH ("Službene novine F BiH", broj 6/08 –Prečišćeni tekst),
24. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama („Službene novine Federacije BiH“, br. 55/07, 81/07, 6/08 i 52/08 i 79/09)
25. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine Federacije BiH“, br. 27/07 i 46/09),
26. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Službene novine F BiH“, br. 6/08 i 40/09)
27. Odluka o privremenom mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih lica („Službene novine F BiH“, broj: 02/10)
28. Odluka o utvrđivanju visine naknade za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 65/09)

ODLUKE AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH KOJIMA SE UREĐUJE RAD MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA

1. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje odobrenja za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
2. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje i oduzimanje odobrenja za rad i drugih suglasnosti mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
3. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje odobrenja za rad i suglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
4. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
5. Odluka o obliku i sadržaju izvješća koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvješćivanja („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
6. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
7. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
8. Odluka o naknadama koju mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
9. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07)

**ODLUKE AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BiH
KOJIMA SE UREĐUJE RAD LEASING DRUŠTAVA**

1. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova leasinga („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje suglasnosti leasing društvu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
3. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti leasing društava na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
4. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom leasingu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
5. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja leasing naknade po ugovoru o operativnom leasingu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
6. Odluka o obliku i sadržaju izvješća koje leasing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
7. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima leasing društva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
8. Odluka o nadzoru leasing društva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
9. Odluka o naknadama koje leasing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09).

**BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNA PODBILANCS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.207.559	4.782.297	4.443.614
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	417.601	496.720	452.188
1b	Kamatonosni računi depozita	3.789.958	4.285.577	3.991.426
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	10.923	12.815	233.178
3.	Plasmani drugim bankama	90.415	111.019	145.007
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	10.434.377	9.797.817	9.981.911
4a	Kreditni	10.199.978	9.442.689	9.414.597
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	221	145	132
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	234.178	354.983	567.182
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijanja	7.630	106.411	142.074
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	440.887	498.959	521.625
7.	Ostale nekretnine	24.144	26.260	31.139
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	40.732	42.716	44.753
9.	Ostala aktiva	206.338	336.955	193.609
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	400.120	477.611	661.213
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	381.215	455.666	635.792
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	18.905	21.945	25.421
11.	UKUPNA AKTIVA	15.062.885	15.237.638	15.075.697
	O B V E Z E			
12.	Depoziti	10.461.850	11.045.869	11.232.830
12a	Kamatonosni depoziti	9.586.215	10.180.008	10.134.101
12b	Nekamatonosni depoziti	875.635	865.861	1.098.729
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	3.025	2.744	1.723
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	3.025	2.744	1.723
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	3.089	7.000
15.	Obveze prema vladi	0	0	0
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	2.176.594	1.771.978	1.403.451
16a	s preostalim rokom dospijanja do jedne godine	793.837	678.607	381.305
16b	s preostalim rokom dospijanja preko jedne godine	1.382.757	1.093.371	1.022.146
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	267.737	250.483	226.847
18.	Ostale obveze	520.612	486.122	507.221
19.	UKUPNE OBVEZE	13.432.907	13.560.285	13.379.072
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.136	25.028	25.028
21.	Obične dionice	1.091.879	1.145.627	1.148.269
22.	Emisioni ažio	152.892	143.725	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	144.472	135.305	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	307.464	354.621	489.557
24.	Tečajne razlike			0
25.	Ostali kapital	51.607	8.352	-102.714
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	1.629.978	1.677.353	1.696.625
27.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.062.885	15.237.638	15.075.697
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	626.468	622.094	659.059
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	15.689.353	15.859.732	15.734.756

TRŽIŠNO UČEŠĆE BANAKA U F BiH

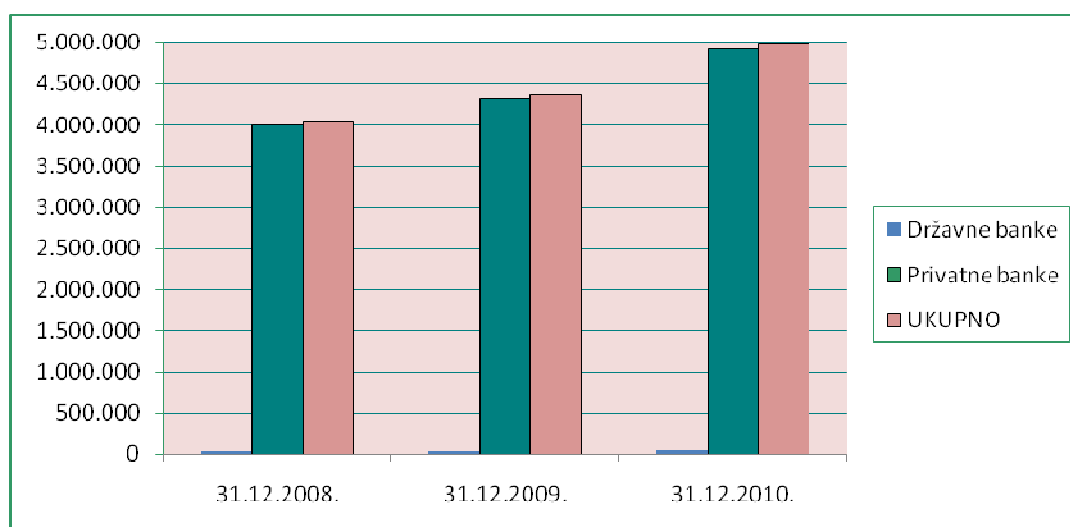
u 000 KM

R.br.	BANKA	31.12.2010.	UČEŠĆE %
1	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	3.741.683	24,82%
2	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	3.606.639	23,92%
3	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	1.859.121	12,33%
4	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	1.287.272	8,54%
5	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	934.946	6,20%
6	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	805.012	5,34%
7	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	780.415	5,18%
8	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	307.855	2,04%
9	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	306.400	2,03%
10	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	216.707	1,44%
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	213.737	1,42%
12	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	178.387	1,18%
13	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	173.295	1,15%
14	UNION BANKA dd SARAJEVO	167.263	1,11%
15	BOR BANKA dd SARAJEVO	153.467	1,02%
16	MOJA BANKA dd SARAJEVO	144.560	0,96%
17	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	84.729	0,56%
18	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	59.692	0,40%
19	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	54.517	0,36%
	UKUPNO	15.075.697	100,00%

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA F BiH

u 000 KM

	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.
Državne banke	32.481	35.275	47.148
Privatne banke	4.003.184	4.325.928	4.926.361
UKUPNO	4.035.665	4.361.203	4.973.509

**KLASIFIKACIJA AKTIVE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
U BANKAMA U F BiH
na dan 31.12.2010.
- AKTIVNA BILANCA -**

u 000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.750.092	340.107	33.366	5.619	-	2.129.184
2.	Dugoročni krediti	5.867.348	960.440	293.253	164.504	-	7.285.545
3.	Ostali plasmani	409.305	577	30	885	-	410.797
4.	Obračunata kamata	38.154	13.185	9	-	-	51.348
5.	Dospjela potraživanja	62.397	87.059	134.453	282.719	1	566.629
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	221	226	80	26	-	553
7.	Ostala aktiva	5.250.096	33.068	5.368	475	3.847	5.292.854
8.	STAVKE AKTIVE BILANCE UKUPNO:	13.377.613	1.434.662	466.559	454.228	3.848	15.736.910
	a) Plative garancije	297.226	52.922	861	424	-	351.433
9.	b) Činidbene garancije	493.809	82.750	1.398	21	-	577.978
10.	Nepokriveni akreditivi	48.420	19.373	63	-	-	67.856
11.	Neopozive kreditne obveze	1.278.734	54.144	2.624	514	3	1.336.019
12.	Ostale potencijalne obveze	16.791	1.899	-	116	-	18.806
13.	STAVKE IZVANBILANCE UKUPNO:	2.134.980	211.088	4.946	1.075	3	2.352.092
14.	UKUPNO STAVKE BILANCE I IZVANBILANCE (8 + 13)	15.512.593	1.645.750	471.505	455.303	3.851	18.089.002
15.	Opći kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	209.555	132.048	113.962	258.297	3.851	717.713
16.	Već formirane Opće rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	209.612	132.048	113.960	258.297	3.851	717.768
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	57	-	-2	-	-	55

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U F BiH

u 000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 31.12. 2009.		OSTVARENO 31.12.2010.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
PRIHODI					
Prihod od kamata	918.692	113%	856.528	100%	93
Kamatni troškovi	396.702	49%	325.773	38%	82
Neto kamatni prihodi	521.990	64%	530.755	62%	102
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	294.025	36%	328.573	38%	112
UKUPNI PRIHOD	816.015	100%	859.328	100%	105
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	237.596	29%	386.102	45%	163
Troškovi plaća i doprinosa	248.716	30%	242.690	28%	98
Troškovi fiksne aktive i režije	158.884	19%	152.737	18%	96
Ostali troškovi	164.423	20%	172.018	20%	105
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	809.619	99%	953.547	111%	118
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	6.396	-	-94.219	-	N/A
Porez na prihod	-5.589	-	8.757	-	N/A
NETO PRIHOD	807	-	102.976	-	N/A

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH

-AKTIVNa BILANCA-

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.
1	TEMELJNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.102.636	1.155.790	1.157.918
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisijskih ažia ostvarenih pri uplati dionica	152.892	143.725	136.485
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	84.319	78.317	183.807
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvalitete aktive	168.927	201.758	228.867
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	134.220	161.562	165.532
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	1.655.544	1.753.702	1.885.159
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	73.464	82.324	92.058
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	38.938	52.966	157.933
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (rizničnih) dionica u posjedu banke	81	595	81
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	60.311	63.119	63.249
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	172.794	199.004	313.321
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.482.750	1.554.698	1.571.838
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	2.829	2.829	2.829
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opće rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	230.596	205.254	209.612
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	74.543	49.186	52.090
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova najviše 50% iznosa Temeljnog kapitala	211.360	184.093	159.056
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Temeljnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obveza trajnog karaktera bez obveze za vraćanje	56.377	66.390	66.399
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	575.705	507.752	489.986
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precijenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih osoba koji prelaze 5% visine Temeljnog kapitala banke	16.036	16.036	15.938
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez suglasnosti FBA	3.422	0	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	19.458	16.036	15.938
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.038.997	2.046.414	2.045.886
B.	RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	12.301.441	11.790.234	11.713.116
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	130.975	882.928	942.707
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERIRANI RIZICI B+C+D	12.432.416	12.673.162	12.655.823
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:B.) X 100	16,4%	16,1%	16,2%

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA U F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	45	51	54
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	171	185	207
3	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	87	77	75
4	HYPOTHECA ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	626	600	568
5	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	501	514	519
6	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	179	174	178
7	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	67	68	67
8	MOJA BANKA dd SARAJEVO	149	133	143
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	507	473	474
10	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	119	111	91
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	175	195	211
12	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	888	662	501
13	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.745	1.669	1.630
14	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	379	426	426
15	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	149	152	150
16	UNA BANKA dd BIHAĆ	59	56	-
17	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	1.418	1.389	1.362
18	UNION BANKA dd SARAJEVO	175	175	180
19	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	204	212	222
20	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	354	334	330
	UKUPNO	7.997	7.656	7.388